

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Epistolarvm Innocentii III. Romani Pontificis Libri Vndecim

Innozenz <III., Papst>

Parisiis, 1682

Appendix Libri Decimi Sexti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-20020

postulas licentiam tibi dari, nos hoc tuae conscientiae duximus committendum, ut super hoc procedas sicut videris expedire. Tu denique, frater Archiepiscopo &c. Datum Romae apud sanctum Petrum 1x. Kal. Martij, pontificatus nostri anno sextodecimo.

RIGENSI EPISCOPO.

Epist. 182.
Quod Ecclesia Rigenfis nulli Metropolitano est subiecta.

Cum in memoria hominum non existat Rigensem Ecclesiam alicui metropolitico jure subesse, volumus & mandamus ut donec in generali Concilio super hoc aliquid certum duxerimus statuendum, nulli tamquam Metropolitano interim respondere cogaris. Tu denique, frater Episcopo, super te ipso &c. Datum Romae apud sanctum Petrum x. Kalend. Martij, pontificatus nostri anno sextodecimo.

Vide supra epist. 122. In eundem modum scriptum est Estoniensi Episcopo pro Estoniensi Ecclesia.

APPENDIX

LIBRI DECIMI SEXTI.

SANCTI PETRI DE Monasterio & de Chantila Prioribus Bituricensis & Nivernensis diocesum, & Theaurario Nivernensi.

Epist. 183.
De subjectione monasterij Menatensis.

Cum causa quae inter Cluniacensem Ecclesiam ex parte una & monasterium Menatense ac venerabilem fratrem nostrum Claromontensem Episcopum ex altera super ejusdem monasterij subjectione noscitur agitari diversis iudicibus fuisset ab apostolica sede commissa, tandem ad instantiam Cluniacensium dilectum filium Vv. Abbatem praefati monasterij ad praesentiam nostram vocavimus responsurum. Ipso igitur & dilectis filiis H. & P. monachis & procuratoribus ipsius Ecclesiae in nostra praesentia constitutis, & tam super petitorio quam possessorio lite legitime contestata, quia super hinc inde propositis per assertiones eorum fieri nobis non potuit plena fides, causam eandem de ipsorum assensu vobis duximus committendam, per apostolica scripta mandantes quatinus partibus convocatis, & auditis hinc inde propositis, quod canonicum fuerit appellatione postposita decernatis, & faciatis quod decreveritis per censuram ecclesiasticam firmiter observari. Testes autem &c. usque perhibere. Nullis litteris

obstantibus &c. Quod si non omnes &c. duo vestrum &c. Datum Laterani v. Kal. Iunij, pontificatus nostri anno sextodecimo.

ARCHIEPISCOPO RAVENNATI & Episcopo Cremonensi.

Cum Bononiensis Episcopus olim ad consilium & suggestionem bonae memoriae Gerardi Albanensis electi, suam insufficientiam recognoscens, sarcinam pontificalis officij, quam sine suo & commissi sibi gregis periculo portare non poterat, infra certum tempus deponere promississet, idem praesente gaudens potius quam prodesse, post recessum illius promissionem inficiari non metuit supradictam, adeo ut a tabellione qui fecit super hoc publicum instrumentum, illud, sicut accepimus, faciat occultari. Cum igitur dicta promissio dubia non existat, & insuper ejus sit insufficientia manifesta, fraternitati vestrae per apostolica scripta mandamus quatenus ex parte nostra moneatis eundem ut Bononiensem Ecclesiam exoneret de se ipso, eum, si monitis vestris infra quindecim dies acquiescere forte noluerit, ab eadem sublato cujuslibet contradictionis seu tergiversationis diffugio penitus amoves, & compellentes eundem ut in manibus vestris resignet pecuniam quam pro terrae sanctae succursu noscitur congregare, in jungatis Capitulo Ecclesiae memoratae ut virum scientia, vita, & fama praclarum sibi per electionem canonicam infra octo dies praeficiant in pastorem. Alioquin vos ex tunc auctoritate nostra, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, personam quae tanto congruat oneri & honori praeficiatis eidem, contradictiones per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescentes. Vos denique, fratres Archiepiscopo & Episcopo, super vobis ipsis ac credito vobis grege taliter vigilare curetis, extirpando vitia, plantando virtutes, ut in novissimo districti examinis die coram tremendo iudice, qui reddet unicuique secundum opera sua, dignam possitis reddere rationem. Datum Laterani 1 v. Idus Iunij, anno decimo sexto.

ROBERTO TITVLI SANCTI Stephani in Calio monte Presbytero Cardinali, apostolicae sedis Legato.

Dilecta in Christo filia nobilis mulier Blanca Comitissa Campaniae nobis conquerendo monstravit quod quidam Clerici & laici cruce signati homines suos

Epist. 184.
Vt Bononiensem Episcopum compellat ad cessandum.

Epist. 185.
Scribitur pro Comitissa Campaniae.

super feodis quæ immediatè ab ipsa tenere noscuntur auctoritate nostrarum conveniunt literarum in ipsius non modicum præjudicium & gravamen, quòd res de quibus agitur ad eandem pertineant nullam facientes in commissionis litteris mentionem. Quocirca discretioni tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus super hoc indemnitati ejusdem Comitissæ, prout expedire videris, sublato appellationis obstaculo studeas providere. Datum Signiæ v. Idus Augusti, pontificatus nostri anno decimo sexto.

EPISTOLA HONORII III.

in qua continetur compositio cujus mentio fit supra epist. xcvi. nunc primum edita ex veteri codice MS. bibliothecæ Colbertinæ.

Honorius Episcopus servus servorum De venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis & dilectis filiis Capitulis eorundem in terra nobis viti G. de Villa Arduini Principis Achaia citra passum Megaræ Corinthiensis constitutis salutem & apostolicam benedictionem. Sedis apostolicæ circumspectio constituta super gentes & regna ut evellat & destruat, ædificet atque plantet, ubique retinens moderamen, interdum rigore, interdum mansuetudine utitur, interdum consideratis circumstantiis temporum & locorum, medium faciens ex utroque, aspera in vias planas & prava dirigit in directa, & lite confusionis implicita explicans & dirimens, litem ipsam ad certas imaginem & rectitudinis normam provida distinctione reducit, ut quæ sunt Cæsaris Cæsari & quæ sunt Dei Deo congrua dispensatione reddantur. Sanè cum ex Principum imperij Romanie insolentia confutanda hujusmodi confusionis inoleverit corruptela ut nunc idem bona conferrent Ecclesiis, & nunc ea ipsis auferrent pro suæ libito voluntatis, & collata præcipuè abbatibus juxta beneplacitum suum propriis usibus applicarent, ac Græci Prælati receptis numeribus indifferenter quolibet ad sacerdotium promoverent, & dilectus filius nobilis vir G. de Villa Arduini Princeps Achaia innisus hujusmodi corruptelæ abbatias & possessiones ecclesiasticas in suis manibus retinens, & fructus earum propriis usibus applicans, & quibus volebat pro libito tibiens, papates tamquam rusticos retineret, quia monitus ab abolenda corruptela prædicta volebat desistere, ipsum contigit excommunicationis laqueo innodari; sed non tactus ab eo qui tangit montes & fumigant, se mandatis Ecclesiæ obtulit saniori usus consilio pariturum. Et quia humiliter redeuntibus non est Ecclesiæ aditus præcludendus, juxta formam Ecclesiæ intra castra ipsius obtinuit per humilitatem reduci, à quibus ejectus fuerat per contumaciam & contemptum. Nos ergo non minus ipsius Principis salutem quam Ecclesiarum utilitatibus providere volentes, sibi præcepimus ut vel resignationem Ravenicæ auctoritate sedis apostolicæ ampliatam reciperet, vel pacem quam ecclesiastici inierunt,

Tom. II.

Constantinopolitani Barones, qui erga Romanam Ecclesiam majorem devotionem habentes in servitiis defensionis imperij potius sunt gravati. Verùm licet resignationem prædictam, quæ gravior videbatur, dictus Princeps se dixerit recepisse, quia tamen eam nullatenus effectui mancipavit, sed vobiscum compositionem iniit valde illicitam & penitus inhonestam, nos de ipsius salute solliciti, ipsamque de confusionis consilij Achitofel volentes eruere & ad devotionem Ecclesiæ revocare, duximus concedendum ut per venerabilem fratrem Pelagium Albanensem Episcopum & dilectos filios nostros Thomam tituli sanctæ Sabinae & Johannem tituli sanctæ Praxedis Presbyteros Cardinales cum dilectis filiis Clericis Ecclesiarum vestrarum apud sedem apostolicam existentibus, necnon P. de Alomagno Milite ac nuntio Principis memorati, inter Principem ipsum ac Clericos memoratos pax tractaretur honesta, & eidem Episcopo & Cardinalibus mediantibus, post tractatum diutius habitum, in pacem hujusmodi convenerunt, ampliata resignatione Ravenicæ de assensu vestro, deducta terra nobilis viti Oddonis de Roccha Domini Athenarum taliter moderata, ut videlicet omnes Ecclesiæ vestrae omnes possessiones suas quas obtinent in præfenti vel habuisse aliquando dignoscuntur à tempore coronationis Alexij Baccorati ab omni exactione ac jurisdictione liberarum habeant laicali, salvo iustis & debitis acrosticis secundum moderationem inferius adnotatam, nonobstantibus compositionibus si quæ repetantur factæ perpetuo, ne illis super quibus non apparent aliqua instrumenta nisi à vobis & subditis vestris eorum aliqua merito acceptentur; ita tamen quòd super possessionibus quas in præfenti eadem tenent Ecclesiæ nulla eis prorsus à quocumque quaestio moveatur. In casali verò xxv. & ultra usque ad lxx. lares habenti duo erunt Papates cum uxoribus, filiis, & familiis suis, nisi forte filij manserint extra domos paternas sub Ecclesiarum dominio à laicali jurisdictione omnino liberi & immunes. Quilibet verò Papas unum ennicarium in scatia sua liberum habeat, si illum nunc habet vel habuerit à tempore supradicto. Quòd si larium numerus septuagenarium exceaserit, in casali quatuor Papates erunt in illo liberi & immunes cum singulis ennicariis, sicut superius est expressum. Quòd si ultra centenarium & viciesimum quintum exceaserit, numerus Papatum excelescet in sextum. Et sic deinceps Papates addentur cum libertate præscripta. At si casalis xxv. lares non habeat, de vicinioribus casalibus seu locis tot adjungantur eidem quòd præfatus xxv. numerus impleatur; & sic erunt duo Papates in illo præscripta libertate gaudentes. Ceterum reliqui rurales Papates cuncta servitia & auxilia consueta & præfata hæcenus laicis exhibebunt; eo tamen salvo, quòd ipsorum dominus temporalis & sui in personas eorum manus mittere non audebunt, nec permittent quòd in terra contra Latinorum Clericorum celebretur voluntatem. Papates verò seu Clerici Græci Ecclesiarum cathedralium viventes à tempore quo mandatum apostolicum emanavit ad quod resignationem Ravenicæ dictus Princeps dicitur recepisse erunt omnino liberi ut de aliis superius est expressum. Sed & circa reliquos Papates civitatum illud idem servetur quod est de ru-

Vide Raynald. ad an. 1217. §. 25.

NNNN ij

Vide quintam collect. Decretal. lib. 1. tit. 20. c. 1.

ralibus ordinatum. Prælati quoque de laicorum hominibus contra voluntatem ipsorum tam in Ecclesiis cathedralibus quam in aliis civitatum seu casalium de cetero aliquem non instituent nec ad ordines promovent ultra Papatum numerum prætaxatum. Sed & Papates à jurisdictione liberi laicorum debitum & antiquum acrofticum, si quod debent pro terris quas nunc tenent ex illis quas à prædicto tempore tenuerunt, laicis sine difficultate persolvent. Sæpeditus verò Princeps & Latini sibi subiecti decimas integrè solvent, & facient à Græcis sibi subditis & non rebellantibus simili modo persolvi. Porro vos eidem Principi & suis Ecclesiarum thesauros & alia mobilia vestra necnon & injurias irrogatas, præter personales, remittetis omnino. Veruntamen de personalibus fructibusque perceptis & damnis datis tempore quo Princeps ipse fuit à dilecto filio nostro Iohanne tituli sanctæ Prædixedis Presbytero Cardinale nunc apostolicæ sedis Legato excommunicationis sententia innodatus, necnon de perceptis fructibus ex possessionibus & bonis ecclesiasticis & damnis illatis à tempore quo mandatum emanavit prædictum, Princeps ipse ac sui vobis competentem satisfactionem impendent, & dimittent vobis si in aliquo reputant se offensos, ac in recompensationem omnium prædictorum vestris cathedralibus Ecclesiis, deducta Argolicensi Ecclesia pro parte nobilis memorati, mille hyperperorum annuum redditum assignare curabunt; ita quòd cuilibet cathedrali Ecclesiæ fors quæ ipsam contingit, videlicet centum septuaginta Ecclesiæ Patracensi, Corinthiensi totidem, necnon centum quinquaginta Lacedæmonensi & Amicleni Ecclesiis, Coronensi quoque centum quinquaginta, & totidem Mothonensi, necnon Olenensi Ecclesiæ totidem; & Argolicensi Ecclesiæ sexaginta octo certo loco & congruo in ejus diocesi assignetur, nisi fortè eadem Ecclesia in acroftico teneatur, quod pro quantitate ipsius eadem sibi reputabit in sortem; si quid ex ipsa defuerit, loco idoneo de aliis suppleturi. Quòd si sæpeditus Princeps ac sui ab Ecclesiis acrofticum duxerint exigendum, de ipso & quantitate ipsius, nisi jam sic remissum, erit prius veritas inquirenda. Et cum constiterit de illo & quantitate ipsius, inquirendum est nihilominus utrum possessiones & bona pro quibus illud debetur acrofticum deteriorata sint propter malitiam temporis seu etiam imminuta; & juxta quantitatem deteriorationis vel diminutionis illorum acrofticum pro illis debitum minuatur; reliquis in suo robore remanentibus in prædicta resignatione Ravenicæ ac prædicto mandato apostolico comprehensis, necnon & privilegio quod super Ecclesiarum & Clericorum libertatibus voluntariè Princeps ipse concessit. Ipse quoque ac sui & illi quibus de novo terra dabitur vel baliva pacem præscriptam servare bona fide jurabunt ac contra ipsam penitus non venire. Quòd si eidem Principi vel suis quisquam subiectus contravenire præsumpserit, & ob hoc laqueo excommunicationis ligatus super eo non satisfecerit infra annum, dictus Princeps vel ille cui noscitur immediatè subesse compellet ad satisfactionem competentem & debitam exhibendam, quem tamquam excommunicatum ipse & sui in omnibus evitabunt

præterquam in perceptione servitij quod sibi vel illis exhibere tenentur. Cum igitur vos ex parte una necnon & memoratus Princeps ac sui ex altera præscriptam pacem sponte duxeritis acceptandam, & tam ex parte vestra quam sua fuerit nobis humiliter supplicatum ut eandem dignemur apostolico munimine robotare, nos vestris & ipsius precibus inclinati, ne negotium possit iteratè labyrinthum confusionis immergi, pacem ipsam sive concordiam prædictis Episcopo & Cardinalibus mediantibus auctoritate nostra providè factam & ultro receptam, gratam & ratam habentes, auctoritate apostolica confirmamus & præcipimus firmiter observari. Ad majorem autem evidentiam sæpeditam resignationem Ravenicæ, prout exinde confecto authentico continetur, huic nostræ paginæ de verbo ad verbum fecimus adnotari. **IN NOMINE Domini. Amen.** Ad honorem Dei & sanctæ matris Ecclesiæ & Domini Papæ Innocentij tertij. Hoc est pactum sive conventio super universis Ecclesiis positis sive sitis vel fundatis in Thessalonica usque Corinthum, quod intervenit inter Dominum Thomam Dei gratia Constantinopolitanæ Ecclesiæ Patriarcham & Archiepiscopos Athenensem, Larissensem, Neopatensem, & Episcopos infra ponendos, & Barones inferius propriis nominibus declarandos. Renuntiarunt quidem Domini Nameus Roffredus Comestabulus regni Thessalonici, Otto de Roccha Dominus Athenarum, Guido Marchio, Ravanus Dominus insulæ Nigripontis, Raynerius de Traval, Albertinus de Canosa, Thomas de Stromoncourt, Comes Bertulqus, Nicolaus de sancto Omer, Guillelmus de Blanel, Guillelmus de Arfa pro se & hominibus suis & fidelibus & vassallis, in manibus supradicti Domini Patriarchæ recipientis pro Ecclesia nomine Domini Papæ & suo & Archiepiscoporum & Episcoporum infra dictos terminos positorum & Ecclesiarum cunctarum, omnes Ecclesias & monasteria, possessiones, redditus, mobilia & immobilia bona, & universa jura Ecclesiæ Dei, volentes & firmissimè promittentes dictas Ecclesias & monasteria cum omnibus rebus suis habitis & habendis, & personas in eis positas & ponendas, & claustra Ecclesiarum, & servientes & servos & ancillas & homines, & universa suppellectilia & bona libera & absoluta per se successoresque suos, homines, milites, vassallos, fideles, servientes & servos in perpetuum permanere ab omnibus angariis & parangariis, talis, servitiis, & servitutibus universis, excepto acroftico tantum, quod eis debent cuncti sive Latini sive Græci tam in dignitatibus quam in minoribus officiis & ordinibus constituti propter terras quas tenent ab ipsis, si quas tenent vel tenuerunt, quod tempore captationis civitatis regis Constantinopolitanæ solvatur à Græcis, & nihil aliud debent, & nihil aliud præfati Barones per se, successores suos, vassallos, homines, fideles, servientes & servos, sibi in prædictis Ecclesiis sive monasteriis vindicare nihilque in posterum usurpare, sed si qui ex prædictis clericis tam prælatis quam ceteris Ecclesiis vel monasteria destruere voluerint, debent quantum eis licuerit repugnare decenter & turbare ne cõpleant quod nequiter conceperunt. Si qui verò fuerint de clericis Latinis vel Græcis, sive monachis, Patribus vel Calogeris, in dignitatibus vel minori-

bus ordinibus vel officis constituti, qui dictorum Baronum terras detineant & laborent, & acrosticum solvere noluerint termino inter eos statuto, nisi solverint quod tenentur, potestatem habeant nominati Barones accipiendi de bonis eorum tantum quod eorum debitum & nihil amplius persolvatur, sed in cunctis absoluti & liberi quantum ad personas & res ipsorum & Ecclesiarum quae superabundant debitum perpetuo in posterum persolverent. Heredes quoque sive filios clericorum sive Papatum & uxores eorum non capiant vel detineant vel faciant detineri vel capi quandiu ad mobilia eorum suas poterint extendere manus, sive de eorum mobilibus eis poterit super debiti quantitate satisfieri competenter. Filij quoque laicorum Graecorum sive Clericorum seu Papatum in Baronum servitio juxta morem solitum perseverent, nisi per Archiepiscopos vel Episcopos vel de eorum licentia fuerint ordinati. Post ordinationem vero eodem privilegio gaudeant quo funguntur Clerici in obedientia Romanae Ecclesiae constituti. Si qui vero Papatum vel monachorum Graecorum Baronum detinuerint & laboraverint terras quae ad Ecclesiarum vel monasteriorum non pertineant jura, eodem modo praedictis respondeant Dominis quo fecerint laici qui eorum terras detinent & laborant. Alioquin si praefati Barones contra jandicta venerint vel aliquid praemisorum, post admonitionem per suos excommunicent Praelatos, & tandiu in excommunicatione persistant quandiu de damnis & injuriis canonicè satisfecerint irrogatis. Ut autem praemissis fides plenior habeatur, de voluntate & consensu & auctoritate Dominorum Thomae Patriarchae & Imperatoris Henrici

Constantinopol. & Archiepiscoporum & omnium Baronum in praesenti chartula positorum appensa sigilla consistunt. Salvis in omnibus Domini Papae auctoritate, reverentia, & honore. Acta sunt haec apud Ravenicam anno Domini M C C X. Indictione XII. praesentibus Archiepiscopis & Episcopis & electis & Clericis & Militibus, videlicet Heraclienfi, Athenienfi, Larissensi, Neopatenfi Archiepiscopis, Avallonenfi, Femopilenfi, Davalienfi, Zaratorienfi, Castorienfi, Sidonienfi Episcopis, Nazariensi, Citrensi electis, de quorum consensu & voluntate & auctoritate sunt praemissa peracta, & praesentibus Cantore Leonardo, Jacobo Presbytero, Henrico, magistro Bonifacio Canonico Ecclesiae sanctae Sophiae de Constantinopoli, & Priore Cruciferorum Bononiz, Archidiacono Thebano, Decano Davalienfi, Domino Arduino & Arnuldo Capellanis Imperatoris praefati, & praesentibus Guiffredo Marefcalco totius imperij Romaniae, & Rolandino de Canosa, & Rainerio de Gumbulla, & Guillelmo de Sarz, & Bonuz de sancto sepulchro, & Gerardino de Gumbulla, & Jacobe de Assello, & Hugone de Settenguen, Albuin de Plunges, & Philippo de Mombis, & aliis pluribus. Haec autem completa sunt mense Madij die secundo intrante. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae confirmationis & jussionis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentate praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Signiae secundo Nonas Septembris, pontificatus nostri anno octavo.

Quoniam supra in epistola CXLIX. & duabus sequentibus agitur de magna illa controversia quae a vo Innocentij nostri ac postea fuit de comitatibus Campaniae & Bria inter Blancham eorundem comitatum Comitissam filiumque ejus Theobaldum ex una parte & Erardum de Brena uxoremque ejus Philippam ex alia, res postulare videtur ut negotium intricatissimum explicemus data occasione.

Moriens Hierosolymorum Rex Amalricus anno M C L X X I V. regnum Balduino filio reliquit istius nominis quarto. Is vero lepra morbo laborans, uxorem ducere noluit. Sed cum duas haberet forores, Sibyllam & Isabellam. in his quaesivit posteritatem. Primam ergo collocavit Guillelmo cui Longespata cognomen fuit, quae dein, eo mortuo, nupsit Guidoni Luziniano nobili Aquitano. Isabellam vero, octo tum annorum puellam, despondit Henfredo de Torono nobili Hierosolymitano, filio Henfredi regij Constabularij, anno M C L X X X. ut Villelmus Tyrius tradit. Mortuo denique Balduino anno M C L X X V. succedens Sibylla maritum Guidonem nominavit Regem. Tandem ista filiabusque ejus in obsidione Acconenfi mortuis anno M C X C I. regnandi jus ad Isabellam transit. Quod ubi Conrado Montisferrati Marchioni, penes quem major ac praecipua auctoritas erat in regno Hierosolymitano, notum fuit, à matre Isabellae Patriarchaque Hierosolymorum Heraclio petit eam sibi conjugem dari. Haud aegre impetratum; tamen illi proxima consanguinitatis linea conjuncti forent, & tamen illi Henfredus valde repugnaret, fieri id clamitans contra sacrosanctas connubij leges. Celebrato itaque divortio, Conradus duxit Isabellam, ac mox in regium nomen invasit. Anno demum M C X C I I. Conradus occisus est in oppido Tyrio à duobus Assassinis. Post interfecionem vero praedicti Conradi, inquit Rogerius de Hoveden, uxor illius nupsit Henrico Comiti de Campania, nepoti Regis Angliae & Regis Francia. Et statim per combinum totius exercitus electionem praedictus Henricus est electus in Regem terra Hierosolymitane. Matrimonium illud approbatum in occidente non fuit, ut patet ex epistola L X X V. libri secundi, tum etiam ex epistolis Honori III. quae extant in quinta compilatione Decretalium lib. II. tit. V. cap. V. & apud Odoricum Raynaldum ad ann. M C C X I X. in quibus Honorius docet motam fuisse coram se ac pendere adhuc controversiam de natalibus Alaydis Reginae Cypri & Philippae uxoris Erardi de Brena, quae erat Henrici & Isabellae filia. Vnde & in actis illorum temporum, quam retractatur controversia de comitatu Campaniae inter Theo-

baldum fratris Henrici filium & Philippam, quia nuptias Henrici cum Isabella vitio coisse nonnulli contendebant, cum ad Henrici nomen ventum est, additur, *quem ipsa Philippa patrem suum esse dicebat*. Ex quo colligitur statum liberorum Henrici fuisse incertum, neque satis constituisse inter Gallos nostros justum fuisse illius matrimonium. Nam si istud constitisset, dubium esse non poterat quin Philippa adire patris hereditatem posset, quando Alaydis, quæ Henrici filia natu major erat, heredem se patris non ferebat, regno Cyprio contenta. Quamquam & ipsa quoque postea aditus Iohannis Regis Hierosolymitani, cuius consanguineus erat, duceret unam ex filiabus Henrici Cegis Hierosolymitani, captata dein occasione mortis Alberti Patriarchæ, qui tum recenter obierat, Philippam sibi junxit, quam vivente Alberto habere non poterat. Gravem quippe eum adversarium expertus erat Erardus, dicentem non posse Philippam ei nubere cui proxima affinitatis linea conjuncta erat. Ita quippe Albertum edocuerat Innocentius in epistola ad eum scripta, quæ est c. l. hujus libri, ex relatione Romam à Galliis missa. Quin & illud ipsum ad Ioannem Regem Hierosolymorum scripsit etiam Ludovicus Philippi Francorum Regis primogenitus, ut postea videbimus. Dur ante ergo controversia inter Theobaldum & Philippam, matrimonium illud ratum non fuit. Vnde in actis illorum temporum ita vulgò legitur: *Erardus de Brena, & Philippa, quæ dicitur uxor ejus*. Rediit tandem concordia anno m c c x i. ope & industria Giroldi Episcopi Valentini, qui postea fuit Hierosolymorum Patriarcha. Tum verò reperio Philippam vocari simpliciter uxorem Erardi, aut Philippam Dominam Rameruci, Erardum verò Dominum Rameruci. Denique Alaydis Regina Cypri anno m c c x x i v. jus omne quod habere poterat in comitatibus Campaniæ & Briæ transtulit in Theobaldum Blanchæ filium posterisque ejus. Et sic omnino conquievit magna illa controversia. Ista nos collegimus ex historicis illorum temporum & ex certissimis monumentis quæ extant in antiquis chartulariis Comitum Campaniæ; quorum unum extat Parisiis in camera computorum, aliud in bibliotheca regia, tertium in Colbertina. Hinc ergo descripsimus vetera monumenta quæ sequuntur.

Epistola Innocentij III. de veritate nuptiis Erardi & Philippæ.

Innoentius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Patriarchæ Hierosolymitano salutem & apostolicam benedictionem. Cum olim ex parte dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Blanchæ Comitissæ & Theobaldi nati ejus Comitissæ Campaniæ nostro fuisset apostolatus referatum quod nobilis vir Erardus de Brena in partes Hierosolymitanas accesserat ut unam de filiabus bonæ memoriæ Henrici Comitissæ Campaniæ acciperet in uxorem, quæ ipsam dicitur in eo consanguinitatis gradu attingere quod secundum sanctorum patrum statuta legitime nequeunt copulari, cum inclitæ recordationis Lodovicus Grossus Rex, proavus videlicet Comitissæ supradicti, frater extiterit Florij, cujus pronepos est Erardus, quod, ut asseverant, satis est in Galliarum partibus manifestum, & ipsi, si necesse fuerit, parati erant in eisdem partibus id probare, nos, quia satius est in hujusmodi ante tempus occurrere quam remedium mendicare post tempus, bonæ memoriæ prædecessori tuo & venerabili fratri Tyrenensi Archiepiscopo nostris dedimus litteris in præceptis ut sub pœna excommunicationis appellatione postposita inhiherent hujusmodi contrahi copulam inter eos, ne scandalum oriretur ex eo ex quo debebat utilitas provenire. Ipsi verò, sicut præfata Comitissæ & filius suus nobis intimare curarunt, receptis litteris hujusmodi prohibitionem fecerunt privatim, sed non processerunt ad eandem publicè ac solemniter faciendam, cum interim prædecessor jamdictus rebus fuerit humanis exemptus. Cum igitur

Suprà epist.
250.

tibi constet, ut dicunt, per dictos prædecessorem tuum & Archiepiscopum jam factam fuisse prohibitionem prædictam, & ministros Christi, qui veritas est, deceat veritati testimonium perhibere, fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus quatinus si est ita, litteras tuas in testimonium tuum super hoc concedas eisdem. Tu denique, frater Patriarcha, super te ipso & creditis tibi grege taliter vigilare procures, extirpando vitia, & plantando virtutes, ut in novissimo districti examinis die coram tremendo iudice, qui reddet unicuique secundum opera sua, dignam possis reddere rationem. Datum Laterani x. Kalend. Martij, pontificatus nostri anno septimo decimo.

Ejusdem epistola ad Archiepiscopum Casariensem, ut prædicta inbibitio publicetur in regno Hierosolymitano.

Innoentius &c. venerabili fratri Casariensi Archiepiscopo, & dilectis filiis Priori dominici sepulcri & Cantori Acconensi, salutem & apostolicam benedictionem. Cum olim ex parte dilectæ in Christo filiæ nobilis mulieris Blanchæ Comitissæ ac Theobaldi nati ejus Comitissæ Campaniæ nostro fuisset apostolatus referatum quod nobilis vir Erardus de Brena in provinciam Hierosolymitanam accesserat ut unam de filiabus claræ memoriæ Henrici Comitissæ Campaniæ acciperet in uxorem, quæ ipsam dicitur in eo consanguinitatis gradu attingere quod secundum sanctorum patrum statuta legitime nequeunt copulari, cum inclitæ recordationis Lodovicus Rex Grossus, proavus videlicet Comitissæ supradicti, frater extiterit Fla-

rij, ejus pronepos est Erardus, quod, ut asseverant, satis est in Galliarum partibus manifestum, & ipsi, si necesse foret, parati erant in eisdem partibus id probare, nos, quia satis est in hujusmodi ante tempus occurrere quam remedium mendicare post tempus, bonæ memoriæ Hierosolymitano Patriarchæ ac venerabili fratri nostro Tyrenensi Archiepiscopo nostris dedimus litteris in præceptis ut sub pœna excommunicationis appellacione postposita inhiherent hujusmodi contrahi copulam inter eos, ne scandalum oriretur ex eo ex quo deberet utilitas provenire. Ipsi verò, sicut præfata Comitissa & filius ejus nobis intimare curarunt, receptis litteris nostris hujusmodi prohibitionem fecere privatim, sed non processerunt ad eandem publicè ac solemniter faciendam, cum interim Patriarcha prædictus rebus fuerit humanis exemptus. Ne igitur ad hujusmodi copulam aspirantes excusationem assumere valeant in peccatis, discretionis vestre per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus sub pœna prædicta, occasione qualibet & excusatione ac appellacione cessantibus, infra quindecim dies post susceptionem præsentium publicè inhibere curetis hujusmodi contrahi copulam inter eos, facientes in Ecclesiis & locis in quibus videritis expedire inhibitionem prædictam solemniter publicari. Quòd si non omnes &c. tu ea, frater Archiepiscopo, cum eorum altero nihilominus exequaris. Tu denique, frater Archiepiscopo, super te ipso &c. Datum Laterani x. Kal. Martij, pontificatus nostri anno septimo decimo.

Quòd Gaufridus Thesaurarius domus Templi accepit litteras Domini Papæ super negotio Domini Erardi de Brena & Domine Philippa filia Henrici quondam Comitis Trecentis, quas reddidit Patriarcha Hierosolymitano & Archiepiscopo Tyrenensi.

Sanctissimo in Christo Patri & Domino Innocentio Dei gratia summo Pontifici frater Gaufridus Thesaurarius domus Templi, pedum sanctitatis apostolicæ pulvis exiguus, se ipsum ad pedes, cum osculo eorundem. Sciat vestre sanctitatis superexcellens pietas me libertatis apostolicæ litteras accepisse super negotio Domini Erardi Dominaeque Philippæ, ipsaque Domino Patriarchæ Hierosolymitano Alberto bonæ memoriæ & Archiepiscopo Tyrenensi humiliter reddidisse. Ipsi verò auctoritate apostolica convocatis Domino Rege prædictoque Erardo, utriusque divisim & separatim sub pœna excommunicationis inhiuerunt ne iste consentiret vel alter contraheret matrimonium in vestris litteris denegatum. Ad hæc, Dominus Patriarcha Tyrenensem Archiepiscopum ad Dominam Philippam direxit in Regis palatio, qui eidem auctoritate sua & apostolica pœna prohibuit sub eadem. His autem omnibus executis, mihi pedum vestrorum pulveri duo supradicti Domini, Patriarcha videlicet & Archiepiscopus, prout ex mandato sedis apostolicæ habuerunt & executi fuerunt, exponere penitus curaverunt. Dicitur verò Erardus non multo post, ut contumax & rebellis ductus, ut opinor, non bono spiritu, contra prohibitionem apostolicam & sententiam in factores vel consentientes huic matrimonio promulgatam, cum dicta Domina contraxit Philippa matrimo-

nium inde Veneris clandestinum & occultum. Quocirca coram sanctitatis apostolicæ clementia hujus rei provise habui veritati testimonium perhibens, quantum scio explico & ostendo, paternæ pietati significans cum omni supplicacione ut quod super hoc viderit faciendum paternæ sanctitas provideat & disponat.

Ludovicus primogenitus Philippi Regis Francorum significat Regi Ierusalæm quòd Comes Theobaldus non debet trahi in causam de terra patris sui donec impleverit viginti unum annos.

Excellentissimo & carissimo consanguineo suo Iohanni Dei gratia illustri Regi Hierosolymitano Ludovicus Domini Regis Franciæ primogenitus salutem & sinceri amoris constantiam. Scire vos volumus quòd consuetudo antiqua & per jus approbata talis est in regno Franciæ, quòd nullus ante viginti & unum annos potest vel debet trahi in causam de re quam pater ejus teneret sine placito cum decessit. Hujus igitur ratione consuetudinis carissimus Dominus & genitor noster & nos statuimus & concessimus carissima amica nostra Comitissa Trecenti & Theobaldo filio ejus, præsentibus & audientibus vobis ipsis, quòd si filia Comitissæ Henrici vel aliqui pro ipsis vellent prædictum Theobaldum vel matrem ejus in causam trahere de terra quam pater ejus tenuit, nos non audiremus inde verbum donec idem Theobaldus haberet viginti & unum annos, nec ipsum vel matrem ejus in antea in causam trahi permitteremus; præcipue cum de testimonio multorum nobilium virorum, quibus fidem bene adhibere debemus, bene constet quòd carissimus quondam consanguineus noster Comes Henricus, cum vellet Hierosolymam proficisci, totam terram suam dimisit & dedit fratri suo Theobaldo quondam Comiti Trecenti, si ipsius Comitem Henricum de transmarinis partibus contingeret non redire. Ad hæc, nullo modo volumus quòd Erardus de Rameruco filiam Comitissæ Henrici habeat in uxorem, sed id fieri modis omnibus prohibemus; quia si fieret, contra nos fieret. Et præterea dictum est nobis quòd in eo gradu consanguinitatis se attingunt quòd non possunt nec debent legitime copulari. Actum apud Compendium anno M C C X V, mense Martio.

Littera Philippi Regis Francorum de eadem re ad Papam Innocentium.

Reverendo Patri ac Domino suo carissimo Innocentio Dei gratia summo Pontifici Philippus eadem gratia Francorum Rex salutem & debitam in Christo reverentiam. Noverit paternitas vestra quòd nos cum dilecta & fideli nostra Blancha Comitissa Campaniæ per consilium Baronum nostrorum & per consuetudinem in regno Franciæ hæcenus approbatam tales conventiones fecimus & habemus. Videlicet quòd si aliquis dictam Comitissam vel dilectum & fidelem nepotem nostrum Theobaldum Comitem Campaniæ filium ejus in causam traheret super comitatu Campaniæ & Briæ vel eorum altero, nos non audiremus inde clamorem nec placitum teneremus donec idem Theobaldus compleverit viceimum primum annum, & quòd dicta Comitissa habeat tutelam filij sui & dictorum comitatum usque ad terminum

supradictum, & tam ipsa quam ipse filius ejus interim . . . que possideant & teneant pacifice comitatum. Cum igitur secundum predictam consuetudinem nullus possit vel debeat in causam trahi de re quam pater ejus teneret sine placito cum decessit, antequam compleverit vicefimum primum annum, paternitatem vestram rogamus & attentè requirimus quatinus predictam consuetudinem & conventiones predictas prefatis Comitisse & Comiti auctoritate apostolica confirmare velitis. Actum Parisius anno Domini MCCXIV. mense Martio.

Innocentij III. epistola qua excommunicari mandat fautores & coadjutores Erardi de Brena & Philippæ ejus uxoris.

Innoentius Episcopus servus servorum Dei venerabili fratri Episcopo Carnotensi, & dilectis filiis Abbati sanctæ Genovefæ & Priori sancti Martini de Campis Parisiensis, salutem & apostolicam benedictionem. Cum nostris dudum fuisset auribus intimatum quod Erardus de Brena Hierosolymitanas partes adierat ut sibi duceret in uxorem unam de duabus filiabus Henrici quondam Trecentis Comitis procreatis de illegitima copula quam cum filia Regis Hierosolymitani, ad quam regnum spectabat, contraxerat idem Comes, quæ antea modo simili Conrado quondam Marchioni Montisferrati copulata fuerat per incestum, propter quod gravis pœna perierit utrumque, per hoc intendens Erardus predictus sibi comitatum Trecentem & aliam tertiam pertinentem ad eundem quondam Comitem vindicare, quoniam intelleximus quod illa ipsum proxima linea consanguinitatis attingit, fecimus ei ex parte nostra per sanctæ memoriæ Albertum Hierosolymitanum Patriarcham solemniter interdici ne præsumeret cum illa contrahere, cum mandaverimus testes recipi super linea consanguinitatis predictæ, ut redderetur de impedimento legitimo certiores. Ipse verò post predicti obitum Patriarchæ, captata successoris absentia, non est veritus eam sibi clandestinè copulare, ambitiosa cupiditate cæcatus, cum non sit filia primogenita, quæ utcumque succederet si jus haberet alterutra succedendi. Et cum idem nuper cum multis aliis applicuisset Gaietam, ceteris ad nostram præsentiam accedentibus, ipse tamquam conscius malè sibi nostrum declinavit aspectum, cursu concito ad Ianensem navigans civitatem, ut opportunitate adepta quantocius transalpinas, contra dilectum filium nobilem virum Theobaldum Trecentem Comitem suscitaret schisma, si possit, non solum in grave scandalum regni Franciæ, verum etiam in grande dispendium terræ sanctæ. Sed speramus in Domino & in potentia virtutis ipsius quod ejus machinatio non poterit prævalere, cum & carissimus in Christo filius noster Philippus Rex Francorum illustris per suas nobis litteras intimavit quod cum præfatum Theobaldum ad suum comitatum remisit, per privilegium sibi regale concessit, quod auctoritate petiit apostolica confirmari, ut usque ad legitimam ejus ætatem nullam de his contra ipsum querelam audiret. Vnde nos volentes imminentibus periculis obviare, venerabilibus fratribus nostris Archiepiscopis & Episcopis per regnum Franciæ constitutis olim dedimus nostris litteris in præceptis

ut dictum Erardum sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo per ecclesiasticam censuram compellerent, si fortè occasione præscripta præsumeret malignari. Consulibus etiam & populo Ianensibus districtè dedimus in præceptis ut cum dictis Erardus, sicut nostris fuit auribus intimatum, moram faciat apud ipsos, ut juxta iniquitatem conceptam ipsorum fretus auxilio intendat, si poterit, arcum suum, ipsi eidem intendere volenti malignitati predictæ omnino suum subtrahant auxilium & favorem, sicut eam habent apostolicæ sedis gratiam & Dei ac nostræ, terræ sanctæ ac Regis Franciæ volunt offensam & dispendium evitare, attentius præcaventes ne si forsan, quod absit, inventi fuerint tantæ iniquitatis fautores, tunc facilè non possint pœnæ consortium, ut nunc culpæ participium, declinare. Nos autem hujus rami malè pullulantis radices debilitare volentes, dilectis filiis Abbati sancti Andree de Sexto & sancti Theodori & sanctæ Mariæ de Albaria Prioribus Ianensis diocesis dedimus in mandatis ut si quos ex ipsis culpabiles invenerint in hoc facto, per censuram ecclesiasticam appellatione remota cessare à sua præsumptione compellant. Quocirca discretioni vestræ per apostolica scripta districtè præcipimus mandamus quatinus cum, sicut creditur, tota illius Erardi circa hoc versetur intentio ut aliquibus sibi ascitis complicitibus & fautoribus comparatis, præfatum Comitem molester, si poterit, & offendat, de terra sua cupiens aliquid sibi surripere, sicut prædo in insidiis latitando, vos auctoritate nostra suffulti, si quos in Senonensi provincia inveneritis qui predicto Erardo super hoc iniquè præsumperint impendere auxilium vel favorem, ab hujusmodi præsumptione cessare appellatione remota per censuram ecclesiasticam compellatis. Volumus enim malis obviare principiis, ne per negligentiam vires sumant, seu per insolentiam invalescant. Quod si non omnes his exequendis poteritis interesse, tu, frater Episcopo, cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum Laterani 1111. Non. Februarij, pontificatus nostri anno octavo decimo.

In eundem modum scriptum est Episcopo Cabilonensi, & Abbati Cisterciensi & Priori de Vergiaco Cabilonensi & Eduensi diocesium, in Lugdunensi provincia &c. ut in alia per totum.

In eundem modum Episcopo Cabilonensi, & Abbati sancti Johannis in Vineis, & Decano Suesionensi, in Remensi provincia &c. ut in prima per totum.

Scribitur Prælati Franciæ ut Erardum à sua præsumptione compellant.

Innoentius Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis per regnum Franciæ constitutis salutem & apostolicam benedictionem. Olim cum ageretur coram nobis in publico consistorio de quadam incestuosa copula quæ contracta fuerat in Hispania pronuntiale meminimus, præsentè clericorum & laicorum multitudine copiosa, quod sicut in Syria una fuerat incestuosè copulata duobus, sic in Hispania unus sibi duas copulaverat per incestus. Et quidem peccatum quod fuerat in oriente commissum graviter est punitum, quia Conradus Marchio Montisferrati gladio & Henricus Comes Trecentis

Trecensis præcipitio perierunt, qui filiam Regis Hierosolymitani, ad quam regnum spectabat, sibi præsumperant illegitimè copulare. Unde illorum exemplum alium debuerat detertere ne similem culpam in occidente committeret: qui forsitan idcirco penam similem non incurrit, quia penitens de commissis, utraque à suo consortio separavit. Nuper autem cum nostris fuisset auribus intimatum quòd Erardus de Brena Hierosolymitanas partes adierat ut unam de duabus filiabus præfati Comitis, quas de tali copula procreaverat, sibi duceret in uxorem, ut comitatum Trecensem & aliam terram ad eundem quondam Comitem pertinentem sibi occasione hujusmodi vendicaret, quoniam intelleximus quòd illa ipsam proximam lineam consanguinitatis attingit, fecimus ei ex parte nostra per sanctæ memoriæ Albertum Hierosolymitanum Patriarcham solemniter interdici ne præsumeret cum illa contrahere, cum mandaverimus testes recipi super linea consanguinitatis prædictæ, ut redderetur de impedimento legitimum certiores. Ipse verò post prædicti obitum Patriarchæ, captata successoris absentia &c. ut in superiore usque aspectum, sed concito cursu Iannam navigavit, ut celesiter transalpinans &c. usque querelam audiret. Volentes igitur imminutibus periculis obviare, universitati vestræ per apostolica scripta præcipiendo mandamus quatinus dictum Erardum, si fortè occasione præscripta præsumeret malignari, vos Deum habentes præ oculis, sublato cujuslibet contradictionis & appellacionis obstaculo, per censuram ecclesiasticam compescatis, mandatum apostolicum taliter impleretur quòd de diligenti studiosa mereamini commendari. Datum Ferentini secundo Kal. Augusti, pontificatus nostri anno octavodecimo.

Mandatur ut Comitissa & Erardus Romanam veniant aut mittant.

Innocentius &c. venerabili fratri Episcopo Suesionensi, & dilectis filiis Cluniacensi & Longipontis Abbatibus Masticonensis & Suesionensis diocesum, salutem & apostolicam benedictionem. Querelam nobilis mulieris Blanchæ Comitissæ Campaniæ pro nobili viro Theobaldo nato suo pupillo Comite Campaniæ recepimus continentem quòd Erardus de Brena & Philippa illegitima filia quondam Henrici Comitis Campaniæ ipsam & sua molestare nituntur, moliente prædicta Philippa in terra quam possidet idem Comes succedere occasione incestuosa copulæ quam mater ipsius Philippæ cum prædicto Comite, alio etiam legitimo viro vivente, contraxit, ex qua non sine duplici nota progenita, cum manifestum habeat defectum natalium, successioneis titulum non meretur. Volentes autem in causa natalium publicam exhiberi iustitiam, discretionem vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus Comitissæ pro filio suo & prædictis Erardo & Philippæ ex parte nostra præcipiatis expressè quòd usque ad terminum competentem, quem vos eis peremptorium assignetis, per se vel procuratores idoneos nostro se conspectui repræsentent; ut auditis & plenius intellectis quæ fuerint hinc inde proposita, utrum ipsa Philippa ex copula prædicta suscepta illegitima debeat reputari, iusto iudicio declaretur. Ceterum cum successioneis causa ex ista

Tom. II.

dependeat, ne fortè negotium confundi contingat, terram prædictam in statu in quo nunc esse dinoscitur conservetis, molestatores interim per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Datum Peruhj xiiii. Kal. Iulij, pontificatus nostri anno nonodecimo.

Testimonium receptum ab Abbatibus Arremarensis monasterij & Quinciaci & Vallislucentis super linea consanguinitatis inter Erardum & Philippam.

Universis Christi fidelibus ad quos præsentem litteræ pervenerint, R. Arremarensis monasterij, O. Quinciaci, & G. Vallislucentis dicti Abbates, salutem & sinceram in Domino dilectionem. Universitati vestræ notum facimus & testificamur quòd nos de mandato venerabilis patris Roberti tituli sancti Stephani in Cælio monte Presbyteri Cardinalis apostolicæ sedis Legati recepimus testimonium virorum nobilium Simonis de Corpalais, Petri de Bauveoir, & Guidonis Gasteble juratorum quòd inter nobilem Domicellam filiam bonæ memoriæ Comitis Henrici & Erardum de Rameruco tanta & talis est parentela quòd inter eos non potest nec debet matrimonium celebrari. Hujus autem parentelæ lineam computaverunt tali modo, quòd Rex Franciæ qui cognominatur Grossus Rex fratrem habuit nomine Florium. Hujus Florij filia fuit Isabellæ de Nangies. Hujus Isabellæ filia fuit Domina de Venisliaco, mater præfati Erardi. Ex alia parte Grossi Regis filius, Ludovicus Rex. Regis Ludovici filia fuit Comitissa Maria. Comitissæ Mariæ filius fuit Comes Henricus, pater præfate Domicellæ. In testimonium igitur eorum quæ in nostra præsentia testificati sunt præsentem litteras emisimus sigillorum nostrorum munimine roboratas. Actum anno verbi incarnati M C C xiii. mense Julio.

Testimonium Roberti Cardinalis de eadem re.

Robertus servus crucis Christi, miseratione divina tituli sancti Stephani in Cælio monte Presbyter Cardinalis, apostolicæ sedis Legatus, universis Christi fidelibus præsentem litteras inspecturis salutem & sinceram in Domino caritatem. Noverit universitas vestra quòd plures nobiles viri juramento interposito testificati sunt coram nobis quòd inter nobilem Domicellam filiam quondam inclitæ recordationis Comitis Henrici, qui decessit in partibus transmarinis, & Erardum de Brena tanta est consanguinitas quòd inter eos non potest nec debet matrimonium celebrari. Lineam autem hujus consanguinitatis computant hoc modo. Grossus Rex fratrem habuit nomine Florium. Hujus Florij filia fuit Elisabeth de Nainville. Cujus Elisabeth filia fuit Domina Venisliaci. Hujus Domine Venisliaci filius est præfatus Erardus. Ex alia parte, Grossi Regis filius fuit Rex Ludovicus. Regis Ludovici filia fuit Comitissa Maria. Comitissæ Mariæ filius fuit Comes Henricus prædictus, pater Domicellæ præfate. Datum Meleduni anno gratiæ M C C xiii. mense Augusto.

OOOO

Littera ejusdem de incestuoso matrimonio Comitis Henrici.

V Niverſis præſentes litteras inſpecturis Robertus ſervus crucis Chriſti, divina miſeratione tituli ſancti Stephani in Cœlio monte Presbyter Cardinalis, apoſtolice ſedis Legatus, ſalutem in Domino. Noverit univerſitas veſtra quod nos habito virorum prudentium conſilio, adjunctis etiam nobis venerabilibus fratribus H. Sacſionenſi & G. Meldenſi Episcopis & aliis bonis viris, audivimus teſtes, & eorum depoſitiones ſub noſtro & dictorum Episcoporum ſigillis incluſimus. Audivimus autem eos ſuper his articulis nobis expreſſis, ſcilicet quod Comes Henricus iturus ultra mare terram ſuam fecit jurari Theobaldo fratri ſuo ſi non rediret de partibus tranſmarinis & de pertinentibus ad hoc, & quod Regina Hieroſolymitana per Marchionem ablata fuit per violentiam Vmfredi de Thorun viro ſuo, & eodem Vmfredo adhuc vivente habuit eam Comes Henricus poſt mortem Marchionis, & de pertinentibus ad hoc. Hoc autem fecimus quia de morte quorundam ex illis teſtibus, qui erant ſenes, poterat merito timeri, & de longa abſentia aliorum, & propter guerras & propter alia pericula que imminebant & poterant imminere, & propter negotij qualitatem. Hi ſunt autem teſtes.

Guido de Dampetra vir nobilis juratus dixit quod non inter fuit quando Comes Henricus fecit jurari terram fratri ſuo Comiti Theobaldo, audivit tamen dici. Requiſitus de cauſa Henrici, quomodo habuit Reginam, reſpondit quod vivebat Vmfredus prior ejus maritus quando cum ea contraxit; qui Vmfredus eam in matrimonio tenuerat per tres annos & amplius. Et adjunxit quod audivit præſatum Vmfredum conquerentem ſæpe per exercitum de eo quod uxor ſua erat ablata à Marchione. Et adjecit quod quando Vmfredus tenuit eam tamquam uxorem, ipſa erat decem & octo annorum. Et hoc totum vidit in obſidione Acon & in Tyco, teſtificatus etiam quod fama publica erat in exercitu quod ipſa uxor erat Vmfredi. Et hoc idem bene ſciebat ipſe Comes. Et adjunxit quod Comes fuit in auxilium eorum qui rapuerunt eam, & ipſe Comes adduxit eam cum aliis ut traderetur Marchioni. Et hoc fuit factum apud Acon.

Nobilis vir Odardus Mareſcallus Campaniæ juratus dixit idem quod Guido de terra jurata. De Vmfredo autem, an viveret quando Comes cum ipſius uxore contraxit, idem. De conqueſtione Vmfredi idem dixit, & adjecit quod præſente Comite & coram multis Baronibus repetebat idem Vmfredus ſibi reſtitui uxorem ſuam per os Domini Reginaldi de Tabaria, & ſerè omnes comminati ſunt ipſi Vmfredo dicentes: Domine, vultis vos ut nos omnes pereamus in exercitu fame propter vos ſolum. Melius eſt ut Domina tradatur alicui bono viro qui regat exercitum, ne fame pereat. De ætate, loco, & aliis idem quod primus. Adjecit etiam quod tres filie illius Reginæ nate fuerunt vivente Vmfredo. Iſte nuntius fuit ad impetrandum illud matrimonium Marchioni, & nuntiavit quod niſi hoc fieret, exercitus fame periret.

Guido de Capis juratus dixit quod præſens fuit apud Sezanniam quando Comes Henricus fecit

jurari terram Theobaldo fratri ſuo. Nam & ipſe juravit. De vita Vmfredi & loco ablationis, de ætate, idem cum prædictis. Et dixit quod ſerè exercitus clamans conquerebatur: O quantum flagitium commiſſum eſt in exercitu quod abſtulerunt Vmfredo uxorem ſuam per violentiam! aliis dicentibus quod factum fuit pro meliorando foro exercitus per Marchionem. Et adjunxit quod nec audivit nec credit quod unquam factum fuerit divortium per Eccleſiam inter Vmfredum & Reginam uxorem ſuam.

Petrus Turkinus nobilis vir dicit idem quod Guido de Capis de juratione terræ, & quod credit ſe ipſum juraffe. De vita Vmfredi & ætate Reginæ & loco ablationis idem quod alij.

Vilhelmus Comes Ionviniacienſis juratus de juratione terræ & vita Vmfredi idem quod primus. De aliis nihil ſcit niſi de auditu. Tamen adjecit quod audivit magnum clamorem ſæpe fieri per exercitum de eo quod Vmfredus perdidit tam turpiter uxorem ſuam ei per violentiam ablatam.

Hugo de ſancto Mauritio juravit & dixit de juratione terræ idem quod Guido de Capis. De vita Vmfredi, ætate Reginæ, de conqueſtione Vmfredi quam fecit ubique pro uxore ſua ablata, idem per omnia quod Guido de Capis. Et adjecit quid in eodem tentorio fuit cum Vmfredo quando ab alio tentorio vicino fuit uxor ejus violentè ablata, & dixit ei Vmfredus: Domine Hugo, timeo ne illi qui ſunt cum uxore mea faciant illam dicere aliquid diabolicum. Et tunc venit quidam miles ſuus dicens ei: Ecce illi abducunt uxorem tuam. Et cum ipſe Vmfredus inſequeretur eam, dixit illi: Domina, non eſt hæc recta via ad hoſpitiū tuum; redeas ad me. At illa ſubmiſſo capite in aliam viam ſe convertit. In omnibus aliis concordat cum Guidone de Capis.

Robertus de Miliaco vir nobilis juravit, & dixit idem de juratione terræ; de vita Vmfredi, de loco ablationis, idem quod Guido de Capis. De ætate idem quod alij; nec credit nec audivit quod unquam factum divortium fuerit inter Vmfredum & Reginam uxorem ſuam.

Dominus Rogerius de ſancto Karanno juravit & dixit de juramento terræ, de vita Vmfredi, de ætate Reginæ, idem quod G. de Capis, & audivit Barones ſæpe dicentes: Vmfredus nihil valet ad regnum tenendum. Et ideo dicebant: Auferamus ei uxorem ſuam, & demus eam Marchioni, qui bene reget regnum, & faciet bonum forum per exercitum. De conqueſtione Vmfredi idem quod alij.

Lambertus de Barro juratus dixit idem de juramento terræ quod Guido de Capis, excepto quod tunc apud Sezanniam non juravit. De aliis nihil ſcit.

Omnes iſti concordant in hoc, præter Robertum, quod dicebatur publicè per exercitum quod propter peccatum illud, ſcilicet quia ablata erat Vmfredo uxor ſua, multa mala evenerunt exercitui, videlicet quod die nuptiarum multi milites & alij homines capti ſunt à Sarracenis & occiſi, in modico tempore ſuccedente ipſe Marchio ab Aſſacidis interfectus eſt, & ipſe Comes Henricus, poſtquam contraxit cum ea, ſimiliter à fenestra corruit & mortuus eſt.

Nos igitur attendentes prædictas rationes & utilitatem regni & totius Eccleſiæ Gallicanæ, &

pro bono pacis in posterum melius conservandæ, communicato etiam prudentum & virorum religiosorum consilio, de auctoritate legationis nostræ volumus ut attestationes istæ vim ac fidem habeant, quando necesse fuerit, ac si essent auditæ post litem inchoatam, & ipsas eadem auctoritate ad hanc virtutem habendam confirmamus. Actum anno gratiæ M C C. tertio decimo, mense Octobrii.

Abbas Prulliaci fecit hujusmodi inquestam super parentela inter Erardum & Philippam filiam Comitissæ Henrici,

Viveris Christi fidelibus presentes litteras inspecturis frater A. dictus Abbas Prulliaci in Domino salutem. Noverit universitas vestra quod venerabilis pater Robertus Dei providentia tituli sancti Stephani in Cælio monte Presbyter Cardinalis apostolicæ sedis Legatus mandavit nobis per litteras suas ut præciperemus dilecto fratri Gerardo Avenato monacho nostro quatenus interposito sacramento perhiberet testimonium veritatis super eo quod a nobis esset requisitus de parentela quæ est inter nobilem Domicellam Philippam filiam quondam inclitæ recordationis Comitissæ Henrici, qui decessit in partibus transmarinis, & Erardum de Brena. Qui vocatus coram nobis, tactis sacrosanctis reliquiis cum juramento parentelam Erardi prænominati & Domicellæ præfatæ ad inquisitionem nostram per sacramentum quod fecerat taliter enarravit. Grossus & Florius fuerunt fratres. Hujus Regis qui cognominabatur Grossus filius fuit Ludovicus Rex qui sepultus est apud sanctum Portum. Hujus Regis Ludovici filia fuit Comitissa Maria. Comitissæ Mariæ filius fuit præfatus Comes Henricus, pater prædictæ Domicellæ. Ex alia parte, de Florio exiit * Yfabius. Mater fuit Aalaidis Domine Venisiaci. Aalaidis Domina Venisiaci mater est prædicti Erardi. In cujus rei memoriam præsentibus litteris fecimus sigilli nostri charactere consignatas. Actum Prulliaci anno gratiæ M C C. terdecimo in festo Assumptionis beatæ Mariæ Virginis.

Gerardus Avenatus sive Eventatus, cujus testimonium refertur in superioribus litteris, erat antiquissimus monachus monasterii Prulliacensis, & fuerat olim Miles, ut notatur in codice Colbertino.

Inhibitio Honorij Papæ III. facta contra Erardum de Brena & Philippam uxorem.

Honorius Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Archiepiscopis & Episcopis per regnum Franciæ constitutis salutem & apostolicam benedictionem. Anima nostra turbata est valde, ac impletus amaritudine venter noster, conturbataque sunt viscera nostra, & lumbi nostri dolore repleti, quoniam filij venerunt usque ad partum, & ecce virtus videtur deficere parienti & efflorere cui benedixerat Dominus ager satus exhortationis apostolicæ semine ante messem. Leviathan enim sanctificatis Domini, qui super montem caliginosum signum levaverunt, ut redderent Agypto & habitatoribus ejus malum quod fecerunt in Sion & Hierusalem in conspectu Domini Dei nostri, iter rectum per anfractus ut serpens tortuosus distorsit & obseravit ut vectis, coram eis ponens offendiculum quò impingant & conyer-

Tom. II.

tantur retrorsum. Attendite igitur & videte si sicut dolor noster est dolor, cum exercitus ad obsequium Domini præparatus tanto studio & labore, passagio imminente, quasi regione albescente ad messem, astutia diabolica retrorsum videatur converti, ne ascendant in palmam & colligant fructus ejus, quodque nos magis monet ac turbat, vos videntes hoc malum, non solum non habeatis, sicut dicitur, ex hoc luctum, & eidem nequaquam, prout ad vestrum officium pertinet, obvietis, verum etiam, sicut accepimus, quidam vestrum tanto malo incentivum potius tribuunt & fomentum. Olim sanè felicitis recordationis Innocentius Papa prædecessor noster volens imminenti periculis obviare, audito quòd Erardus de Brena, cui per sanctæ memoriæ Albertum Hierosolymitanum Patriarcham solemniter fecerat interdicti ne cum Philippa, quam Comes quondam Henricus de copula incestuosa susceperat, contrahere præsumeret, cum, sicut acceperat, eadem ipsam proxima consanguinitatis linea contingeret, & ipse prædecessor noster mandaverit testes recipi super consanguinitate prædicta, cupiditate ambitiosa cæcatus eandem Philippam sibi clandestinè copularat, & de partibus rediens transmarinis, in regnum Franciæ festinare accedere, ut, si posset, schisma contra dilectum filium nobilem virum Theobaldum Campaniæ Comitem suscitaret, non solum in grave scandalum regni ejusdem, verum etiam in grande dispendium terræ sanctæ, apostolicis vobis dedit litteris in præceptis ut dictum Erardum, Deum habentes præ oculis, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo per censuram ecclesiasticam compescere curaretis, si fortè occasione præscripta præsumeret malignari; cujus nos vestigiis inhærentes, ne hujusmodi occasione posset ejusdem terræ sanctæ impediri succursus, contra dictum Erardum & eandem Philippam nuper vobis præceptum simile recolimus direxisse. In generali quoque Concilio, quoniam ad crucis negotium exequendum est permixtum necessarium ut principes populi Christiani ad invicem pacem observent, provida fuit deliberatione statutum ut saltem per quadriennium in toto orbe Christiano pax generaliter servaretur, ita quòd per Ecclesiarum prælatos discordantes reducerentur ad plenam pacem aut firmam treugam inviolabiliter observandam; & qui acquiescere fortè contemnerent, per excommunicationem in personas & interdictum in terras arctissime cogentur; nisi tanta esset injuriarum malitia quòd ipsi tali non deberent pace gaudere. Licet igitur dictus Erardus cum complicibus & coadjutoribus suis, sicut ex litteris dilecti filij nobilis viri Odonis Ducis Burgundiæ cruce signati nobis innotuit, terram Comitissæ memorati nuper hostiliter intrans, quasdam villas incendio devastavit, & mercatores euntes ad mundinas in strata publica fuerit deprædatus, eundem Comitem & terram suam infestare non cessans, quamquam dilecta in Christo filia Blanca Comitissa mater ipsius Comitissæ, quæ ballium gerit ejusdem, parata sit secundum approbatam regni Franciæ consuetudinem stare juri, vos tamen tam præceptum ejusdem prædecessoris nostri & nostrum quam constitutionem præfati Concilij surdis auribus transeuntes, non tantum prædicti Erardi & fautorum ipsius temeritatem & malitiam, sicut dicitur, compescere non curatis, sed & quidam

Vide Odor. Raynald. ad an. 1216. §. 42.

O O o o o ij

** In codice Colbertino: Isabella de Nangies. Isabella mater fuit Aalidis*

vestrum, quod grave gerimus & molestum, omiſſa pontificalis officij gravitate, ambulantes ſecundum carnem, & luctum viarum Sion ducentes pro nihilo, eidem auxilium tribuunt & favorem, qui, ut de prædictis rationibus taceamus, ratione homagij quod receperunt ab eo, deberent eundem Comitem defendere. Adjunxit etiam idem Dux quod niſi huic morbo citius apponatur remedium, pluſquam credatur terræ ſanctæ impediatur ſuccurſus, eò quod ex hujusmodi guerra non ipſius & ſuorum duntaxat, qui, ſicut aſſerit, propter hoc etiam de partibus tranſmarinis rediret ad propria feſtinanter, cum tum ratione hominij quo idem Comes tenetur aſtrictus, tum propter juramentum quod ipſe de illo juvando pro viribus præſtiterit, tum propter neceſſitudinem ſanguinis, eidem ullatenus deeſſe non poſſit, & dictus Comes defenſionem & auxilium debitum inſtanter poſtulet ab eodem, voti executio retardatur, verum etiam omnium Baronum regni Franciæ, qui aſſixerunt ſuis humeris ſignum crucis, & qui adhuc id ipſum habent in propoſito faciendi, quoniam guerra iſta plures quam æſtinetur involvet, & pecunia pro votorum executione parata in expugnationem hoſtium crucis Chriſti conſumetur in interitionem populi Chriſtiani dextras in ſua viscera convertentis. Ecce quomodo aſtutia Sathanæ læritiam afferre nititur Philiſtæis, quaſi percufforis eorum comminuta ſit virga, dum ij qui ſignum levaverant contra eos, à via in invium declinando ſunt in adiutorium filijs Loth, eis videlicet qui diſponentes adverſus Dominum teſtamentum dicunt: *Hereditate poſſideamus ſanctuarium Dei nobis*. Nos igitur, qui ex hoc tacti ſumus dolore cordis intrinſecus, & de tanto ſcandalo urimur vehementer, illius volentes, prout ad noſtrum officium pertinet, verſutis obviare qui lætatur cum malè fecerit & in peſſimis rebus exultat, ne modico malignitatis fermento tota maſſa eorum qui de regno Franciæ ad obſequium Jeſu Chriſti facta eſt quaſi nova conſperſio corruptatur, ſed in azymis ſinceritatis & veritatis potius epulando reddat Domino vota ſua, fraternitati veſtræ per apoſtolica ſcripta firmiter præcipiendo mandamus quatinus Deum habentes præ oculis, gratia, odio ac timore poſtpoſitis, contra eorundem Erardi & Philippæ præſumptionem malignam juxta prædeceſſoris noſtri mandatum & noſtrum taliter ſine moræ diſpendio procedatis quod zelum habere videamini terræ ſanctæ, cujus ex hujusmodi temeritate auxilium impeditur, & expiaſſe nihilominus inobedientiam, quæ dicitur præceſſiſſe per obedientiam ſubſecutam, ac nos vobis ſcribere durius non cogamur, qui habemus in promptu omnem inobedientiam vindicare, ſpiritualibus armis & Deo potentibus militantes. Datum Laterani vi. Non. Maij, pontificatus noſtri anno primo.

In eundem modum ſcriptum eſt Epifcopo Silvanenſi & Abbati ſanctæ Genoveſe & Priori ſancti Martini de Campſi, verbis competentem mutatis uſque Domino vota ſua, diſcretionis veſtræ per apoſtolica ſcripta firmiter præcipiendo mandamus quatinus Deum habentes præ oculis, gratia, odio ac timore poſtpoſitis, dictos Erardum

& Philippam necnon & factores eorum ut ab inſeſtatione prædicti Comitis & terræ ſuæ & ſuorum ob Chriſti reverentiam deſiſtentes, firmam treugam inviolabiliter obſervandam uſque ad tempus in prædicto Concilio diſſinitum incant cum eodem, monitione præmiſſa per excommunicationis ſententiam in perſonas & interdictionem in terras eorum ſublato appellationis obſtaculo ſine moræ diſpendio compellatis, præſertim cum Comitiffa præfata parata exiſtat pro eo ubi debuerit ſecundum conſuetudinem regni ejuſdem ipſis juſtitia plenitudinem exhibere. Et quoniam ſæpe contingit quod illis præbet temporalis vexatio intellectum quos à malis non retrahit amor Dei nec eccleſiaſtica cenſura compellit, illuſtrem Regem Francorum moneatis prudenter & efficaciter inducatis ut tactus injuria Jeſu Chriſti, cujus ex præſumptione hujusmodi negotium impeditur, eorundem Erardi & Philippæ ac fautorum ipſorum malignitatem temerariam tradita ſibi cæliſtis poteſtate compellat, in hoc Deo potius quam homini ſerviando. Taliter autem ſine dilatione mandatum apoſtolicum exequi procureritis quod zelus terræ ſanctæ vos comedere videatur, & reprehendi de negligentia non poſſitis, ſed de diligentia potius commendari. Quod ſi non omnes iis exequendis potueritis intereſſe, tu, frater Epifcope, cum eorum altero ea nihilominus exequaris. Datum ut in alia.

Prohibet Papa ne Regina Cypri audiat in cauſa ſucceſſionis donec probetur eſſe legitima.

Honorius &c. venerabili fratri Epifcopo Cathalaugenti & dilectis filiis ſancti Iohannis in Vineis & Vallis ſecretæ Premonſtratenſis ordinis Sueſſionenſis diocæſis Abbatibus, ſalutem & apoſtolicam benedictionem. Dilecta in Chriſto filia nobilis mulier Blancha Comitiffa & dilectus filius nobilis vir Thebaldus natus ejus Comes Campaniæ nobis inſinuare curarunt quod cariffima in Chriſto filia noſtra illuſtris Regina Cypri illegitima filia Henrici quondam Comitis Campaniæ ipſos & ſua nititur moleſtare, moliendo in terram quam poſſidet idem Comes ſuccedere occasione inceſtuoſæ copulæ quam mater ipſius Regiæ cum Henrico Comite ſupradicto, alio etiam legitimo viro vivente, contraxit, ex qua non ſine duplici nota progenita, cum manifeſtum patitur deſectum natalium, ſucceſſionis titulum non meretur. Volentes igitur in cauſa natalium juſtitiam publicam exhiberi, per apoſtolica vobis ſcripta mandamus quatinus ipſi Regiæ, ſi ad partes acceſſerit Gallicanas, auctoritate noſtra injungatis expreſſè ut uſque ad terminum competentem, quem ipſi peremptorium aſſignetis, perſonaliter vel per procuratores idoneos apoſtolicæ ſe conſpectui repræſentent, id ipſum injungentes ejus procuratori, ſi aliquem fortè propter hoc ad partes deſtinaverit ſupradictas; ut auditis & plenius intellectis quæ fuerint hinc inde propoſita, juſto declaretur judicio utrum ipſa Regiæ ex copula prædicta ſuſcepta debeat illegitima reputari. Quod ſi fortè dicta Regiæ vel aliquis nomine ſeu etiam occasione ipſius ſuper ipſa cauſa ſucceſſionis litigare vellet in par-

tibus Gallicanis, ipsos non permittatis audiri quousque causa natalium, ex qua illa dependet, per apostolicæ sedis iudicium terminetur. Quin immo, ne fortè negotium confundi contingat, præfatam terram in statu in quo nunc esse dinoscitur conservantes, illam non permittatis huiusmodi occasione ab aliquo perturbari; perturbatores, si qui fuerint, per censuram ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Quod si non omnes &c. tu, frater Episcopo, cum eorum altero &c. Datum Reate v. id. Kal. Julij, pontificatus nostri anno tertio.

Ad Philippum Regem, ne audiat in causa successione donec terminetur causa natalium Regina Cypri.

Honorius &c. carissimo in Christo filio Philippo Regi Francorum illustri salutem & apostolicam benedictionem. Licet indubitanter noverimus te promptum esse ad iustitiam cunctis petentibus exhibendam, ex abundantiam tamen nuper ad preces carissimæ in Christo filie nostræ illustris Reginae Cypri serenitatem tuam rogavimus & adhuc quoque rogamus ut eandem Reginam, cum ipsam ad præsentiam tuam venire contigerit, cures benignè recipere, & tam eam quam A. nuntium suum in ipsius Reginae iustis petitionibus exaudire. Verùm, sicut dignum est ut exaudiantur à te in petitionibus iustis, ita etiam dignum est ut eis audientiam deneges in iniustis. Injusta autem esset petitio si forsitan peterent ut super successione comitatus Campaniæ audires ipsius Reginae hoc tempore questionem: quia cum ad examen nostrum jam deducta sit causa natalium, quæ ad forum ecclesiasticum pertinet, & ex qua illa dependet, nihil aliud esset antequam hæc sit terminata incipere quam diversis processibus intricare negotium & confusione quadam ordinem iudicij perturbare. Ideoque serenitatem tuam præmonendam duximus & rogandam quatinus si forsitan ab ipsa Regina seu à præfato nuntio eius vel alio super hoc fueris requisitus, eorum precibus aures regias, donec iamdicta causa natalium apostolico iudicio finem acceperit, non inclines. Datum Viterbij iv. Kal. Novembris, pontificatus nostri anno quarto.

Ludovico Regi, ne ipsos audiat in causa successione donec terminetur causa natalium.

Honorius &c. carissimo in Christo filio Ludovico Regi Francorum illustri salutem & apostolicam benedictionem. Tuam non credimus latere prudentiam causam natalium carissimæ in Christo filie nostræ illustris Reginae Cypri ad examen nostrum, utpote quæ ad forum ecclesiasticum pertinet, iam dudum esse delatam. Vnde claræ memoriæ Philippum Regem Franciæ patrem tuum literis nostris curavimus præmonere ut si forsitan Regina ipsa super successione comitatus Campaniæ questionem proponeret coram eo, non audiret eandem quousque terminata esset prædicta causa natalium, ex qua illa noscitur dependere. Licet ergo, si cut eidem patri tuo scripsimus, velimus Reginam ipsam in suis iustis petitionibus exaudiri, quia tamen antequam natalium causa terminata sit, dependentem ex illa successione causam

incipere nihil aliud esset quam diversis processibus intricare negotium & confusione quadam ordinem iudicij perturbare, tuam quoque serenitatem præmonendam duximus & rogandam quatinus si fortè ab ipsa Regina vel nuntio eius seu quolibet alio super hoc fueris requisitus, eorum precibus aures regias, donec iamdicta causa natalium apostolico iudicio finem acceperit, non inclines. Datum Laterani xvii. Kal. Decembris, pontificatus nostri anno octavo.

Charta Erardi de Brena qualiter quitavit Theobaldo Comiti Campaniæ & relictis heredibus eius quicquid clamabat ex parte Philippæ uxoris suæ in comitatibus Campaniæ & Briæ.

Ego Erardus de Brena notum facio universis tam præsentibus quam futuris quod cum discordia extitisset inter me & Dominam Philippam uxorem meam ex una parte & nobilem virum Theobaldum Campaniæ & Briæ Comitem Palatinum ex altera super comitatibus Campaniæ & Briæ & pertinentiis eorundem, super quibus coram Domino Rege Franciæ traxeramus in causam ego & prædicta uxor mea Comitem supradictum, & etiam guerram moveramus contra eum, tandem propria & spontanea voluntate mea, nullo metu, nulla coactione compulsus, de consensu & voluntate prædictæ uxoris meæ quitavi penitus & remisit supradicto Theobaldo Comiti & heredibus ex corpore suo successivè in perpetuum descendentibus quicquid clamabam seu clamaveram ex parte dictæ Philippæ uxoris meæ in comitatibus & pertinentiis supradictis; tali conditione apposita, quod si fortè contingeret prædictum Theobaldum Comitem sine herede corporis sui vel heredes ex corpore suo successivè descendentes sine herede corporum suorum decedere, nullum mihi nec prædictæ uxori meæ nec heredibus ex corpore ipsius successivè descendentibus fieret præjudicium ex quitatione & remissione prædictis quin ad jus nostrum, si quod unquam habuimus vel habere debuimus super præmissis, liberè possimus redire non obstantibus prædictis; ita tamen quod nobilis Domina Blancha Comitissa mater Comitis supradicti liberè ac pacificè sine contradictione ac molestatione aliqua teneret & possideret quandiu viveret totum doarium suum cum omnibus pertinentiis sicut ei factum fuit à Comite Theobaldo quondam marito ipsius, & insuper omnes conquestus suos quos habere debet de jure consuetudinario sive scripto, idem esset de doario & conquestibus uxoris Theobaldi Comitis, quæcumque illa foret. Et sciendum quod si fortè prædictæ uxoris meæ Regina Cypri vel heredes ipsius venient ad partes istas, & de comitatibus Campaniæ & Briæ ac pertinentiis supradictis aliquid acquirerent per guerram vel placitum sive pacem, postquam essent in faina & teneura illius conquestæ seu acquisitionis quas ad remanentiam, id est, sine contradictione prædictorum Comitissæ & Comitis & heredum ex corpore ejusdem Comitis successivè descendentium retinerent, si ego vel prædicta uxor mea seu heredes ex corpore successivè descendentes aliquo modo à prædicta Regina vel

OOOO ij

Quinta comp. Decretal. lib. 2 tit. 5. c. 1.

heredibus suis aliquid de prædicta conquesta seu acquisitione possimus acquirere, illud nobis remaneret pacificè nonobstantibus prædictis. Sic autem intelligimus quòd contradictio dictorum Comitissæ & Comitum non valeret si prius laudassent & concessissent prædictam conquestam seu acquisitionem aliquo prædictorum modorum factam. Prædictus autem Comes Theobaldus propter quietationem & remissionem prædictas dedit prædictæ Philippæ uxori meæ & heredibus ex corpore suo successivè in perpetuum descendentibus mille & ducentas libratas terræ in feodum ligium; tali conditione apposta, quòd si contingeret eandem Philippam sine herede corporis sui vel heredes ex corpore suo successivè descendentes sine herede corporum suorum decedere, terra prædicta ad ipsum Theobaldum Comitem vel ad heredes ex corpore suo successivè descendentes sine contradictione aliqua reverteretur. Præterea idem Comes Theobaldus dedit mihi & prædictæ Philippæ uxori meæ quatuor mille libras Pruvineses, & quitavit nobis damna omnia quæ intulimus ei per guerram nos & coadjutores nostros. Et quitavit etiam grueriam quam clamabat in propriis nemoribus meis. Et insuper quitavit me de omni debito quod debebam Iudæis & burgenfibus ipsius, qui scilicet Iudæi & burgenfes sui erant in vigilia omnium sanctorum proximo præterita, quòd quidem debitum contraxeram antequam ivissem ultra mare. Per hæc itaque supradicta mihi & prædictæ Philippæ uxori meæ data & quitata tenui & teneo me per pagato per consensum & voluntatem ejusdem uxoris meæ de omni eo quòd clamabam seu clamaveram ex parte ipsius Philippæ in comitatibus Campaniæ & Briæ & in pertinentiis eorundem. Salva tamen conditione quæ superius est expressa. Præterea concessi propria & spontanea voluntate mea, & etiam de consensu prædictæ uxoris meæ, ut si fortè, quòd absit, contigerit me vel eandem uxorem meam aut heredes ex corpore ipsius successivè descendentes vel alium nomine nostro contra quietationem vel remissionem prædictas venire movendo placitum seu guerram, prædictus Theobaldus Comes vel heredes ex corpore suo successivè descendentes sine mesfacere & sine fidem mentiri possint accipere prædictas mille & ducentas libratas terræ & debita superius quitata repetere ac quicquid juris habebant in memorata grueria reclamare. Et teneremur etiam in hoc casu ego & prædicta uxor mea vel heredes ex corpore ipsius successivè descendentes reddere eidem Comiti Theobaldo vel heredibus ex corpore suo successivè descendentibus quatuor millia librarum Pruvinesium, & de damnis quæ idem Comes incurrit per guerram prædictam essemus in eodem statu & puncto in quo eramus ego & prædicta uxor mea antequam dicta quitatio seu remissio facta esset. Hæc omnia & singula, sicut supra sunt expressa, propria & spontanea voluntate mea, & etiam de consensu & voluntate supradictæ Philippæ uxoris meæ, juravi me in perpetuum observaturum & nunquam contra venturum. Quòd ut notum permaneat & firmum teneatur, litteris annotatum sigilli mei munimine roboravi. Actum anno ab incarnatione Domini M C C X X, primo, mensè Novembri.

Littera ejusdem Erardi & Philippæ ejus uxoris, quibus promittunt sigillare ad voluntatem Patriarchæ Hierosolymitani pacem & concordiam factam inter ipsos & Comitissam & filium.

Nos Erardus de Brena & ego Philippa uxor ejus notum facio universis tam præsentibus quam futuris quòd cum dies esset assignata apud Calvummontem in recessu venerabilis patris Geroldi Patriarchæ Hierosolymitani, quo mediante facta fuit pax, dum esset Episcopus Valentiniensis, inter carissimam Dominam nostram Blancham Comitissam Trecentem Palatinam & carissimum Dominum nostrum Theobaldum Comitem Campaniæ & Briæ Palatinum ex una parte, & nos Erardum & Philippam uxorem ejus ex altera, nos dicto loco, videlicet apud Calvummontem, eidem Patriarchæ promissimus per præsentem litteras quòd quantumcumque Dominus Theobaldus Comes Campaniæ super hoc monebit, & ubicunque voluerit, veniemus, & pacem prædictam cum correctione quam apposuerit Dominus Patriarcha per suas litteras patentes, nos concedemus de novo & sigillabimus iterum quando fuerimus requisiti. Quòd ut notum permaneat & firmum teneatur, litteris annotatum sigillorum nostrorum fecimus munimine roborari. Actum anno gratiæ M C C X V I, die Veneris in festo sancti Vincentij.

Confirmatio pacis inite inter partes supradictas.

Honorius &c. dilecto filio nobili viro Theobaldo Comiti Campaniæ salutem & apostolicam benedictionem. Si pedes evangelizantium pacem pulcri voce prophetica nuntiantur, facientium illam seu etiam conservantium tanto pulchriores possunt non immerito æstimari quanto præcipient opus verbo. Propter quòd nobis, qui licet immeriti, ejus locum tenemus in terris qui pacificavit quæ in terris & quæ in cælis sunt per sanguinem crucis suæ, ex officio apostolatus incumbit ad ea quæ sunt pacis intendere, ut videlicet discordantes reducamus ad pacem, & ad concordiam revocatos circumspectione apostolica fovemus in illa, ne sopita patiatur discordia recidivum in delictum criminum corporum & periculum animarum, consecuturi ex hoc pulchritudinem præmij amplioris; cum in pace Principum secularium Ecclesiarum tranquillitas ex magna parte consistat, & ex ipsorum discordia eadem incurrant frequenter oppressiones non modicas & jacturas. Cum igitur gravis & periculosa discordia quæ inter te ac dilectam in Christo filiam nobilem mulierem Blancham Comitissam Campaniæ matrem tuam ex parte una & nobilem virum Erardum de Brena & Philippam uxorem ejus ex altera vertebatur sit, eo faciente ad cujus imperium spiritus procellæ subsistit & fluctus silent ejusdem, amabili pace sopita, & prædicti Erardus & uxor ejus suis nobis litteris supplicatint ut eandem dignaremur apostolico munimine roborare, nos tam tuis quam eorum precibus inclinati pacem ipsam sive concordiam, sicut providè facta est & ab utraque parte sponte recepta & hinc inde juramento firmata, necnon & in authenticis inde confectis plenius continetur, auctoritate apostolica confirmamus & præsentis scripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. confirmationis &c. *inquit* incursum. Datum Sig-

niae xv. Kal. Septembris, pontificatus nostri anno octavo.

Littera Reginae Cypri de renuntiatione comitatuum Campaniae & Briae.

Ego Aelidis Dei gratia Regina Cypri notum facio universis tam praesentibus quam futuris quod ego dedi & do, quitavi & cito, cessi & cedo, concessi & concedo Theobaldo Comiti Campaniae & Briae Palatino & heredibus suis quos habet & habiturus est ab ipso & uxore sua & uxoribus jam habitis vel habendis linea matrimoniali descendentes perpetuo habendum & possidendam omnem jus quodcumque habebam vel habueram vel habere poteram in comitatibus Campaniae & Briae & pertinentiis eorundem in tota terra quam habuit, tenuit, seu possedit in proprietate, dominio, & feodis bonae memoriae Henricus avus meus quondam Comes Trecentis, si quod jus habebam vel habueram vel habere poteram in dictis comitatibus & pertinentiis eorundem in terra jamdicta; ita quod de cetero nec ego nec heredes mei in dictis comitatibus & pertinentiis eorundem ac terra praedicta aliquid poterimus reclamare contra dictum Comitem vel heredes supradictos, sicut dictum est, ab ipso linea matrimoniali descendentes. Et me deestivi de omni jure, si quod habebam vel habueram in dictis comitatibus & pertinentiis eorundem & terra jamdicta, in manu carissimi Domini mei Ludovici Dei gratia Regis Francorum illustris. Et haec omnia feci in mea propria & libera potestate constituta & spontanea voluntate, nullo timore, captione, violentia, vel compulsionem alia inducta. Promisi etiam & promitto dicto Comiti quod procurabo bona fide sine meo ponendo quod heredes mei omnia quae continentur in charta ista laudabunt & approbabit Comiti supradicto & heredibus ejus jam dictis, & juri suo, si quod habent in dictis comitatibus & pertinentiis eorundem & jamdicta terra, renuntiabunt & quitabunt ac cedent dicto Comiti & ejus heredibus jamdictis; & haec facient coram aliquibus authenticis personis, quae dicto Comiti litteras suas patentes dabunt omnia quae in charta ista exprimentur continentes. Promisi & promitto etiam me rogaturam Dominum Papam & alias personas quas dictus Comes, heredes ejus, vel eorum mandatum mihi nominabunt, ut super dictis conventionibus sive promissionibus suas patentes litteras confirmatorias testimoniales conficiant & tradant Comiti supradicto & heredibus suis jamdictis. Suppono etiam me jurisdictioni Praelatorum quorumcumque qui mihi a dicto Comite vel heredibus suis supradictis vel eorum mandato fuerint nominati, in quorum diocesis fuero vel terram habuero, petendo supplicando humiliter eisdem ut si contra praedictas conventiones sive promissiones vel aliquam earum aliquo tempore contingeret me venire, in personam meam excommunicationis & in terram meam interdicti sententias promulgarent & usque ad condignam satisfactionem easdem facerent inviolabiliter observari. Volo etiam & concedo quod me & heredes meos ad restitutionem omnium damnorum & expensarum hujusmodi occasione factarum dicto Comiti & heredibus ejus supradictis compellant, cessionibus & conventionibus supradictis nihilominus in

suo robore duraturis. Juravi etiam quod ante consecutionem harum litterarum dictos comitatus vel alterum eorum vel etiam partem dictae terrae nemini dederam, vendideram, vel concesseram; excepto hoc quod promisi septingentas libras terrae ante consecutionem istarum litterarum, quae non poterunt capi nec solvi in terra a dicto Comite mihi assignata, nisi forte centum libras terrae quas promisi & concessi Florentio de Villa Militi per litteras meas sub certo modo, quae etiam ibidem non assignabuntur nisi jus Domini Regis ad hoc me compellat, & ego me defendam in causa quantumcumque potero bona fide. Nec jus, si quod ibi habebam vel habere poteram, vel actiones meas, si quas habebam, alicui concesseram, vel quocumque alio modo alienaveram; nec de cetero cedam vel alienabo jus vel actiones, si quas habebam vel habueram ante compositionem istam ad petendos dictos comitatus vel alterum eorum. Praedicta omnia universa & singula juravi tactis sacrosanctis evangelis me servaturam & impleturam, & quod nullo tempore per me vel per alium contra non eam, & quod non procurabo quod ab hoc juramento absolvar, vel quod mihi aliquod jus petendum in supradictis restitatur, & quod si quod horum ab aliquo esset pro me impetratum per me vel per alium, non utar, & quod nec jamdictam Comitem nec supradictos heredes ipsius super praemissis per me vel per alium de cetero molestabo; sub eodem juramento renuntians litteris impetratis & impetrandis super praemissis, & omni privilegio & omni auxilio juris canonici & civilis. Propter cessiones autem, quitationes, & conventiones, & alia supradicta dedit mihi dictus Comes quadraginta milia librarum Turonensium in pecunia numerata, & plene satisfecit mihi de dicta pecunia summa. Dedit insuper mihi & assignavit duo milia librarum terrae in terra plana in comitatibus Campaniae & Briae, in qua nec habeo fortericiam nec potero facere, quam teneo & tenebo in allodio ad usus & consuetudines aliorum allodiorum Campaniae & Briae quandiu vixero. Post decessum autem meum heres meus, si citra mare fuerit, homagium ligium inde faciet dicto Comiti vel heredi ejus. Si autem citra mare non venerit, dictus heres requiret per nuntium suum & suas litteras patentes a Comite Campaniae vel herede ejus terram. Et tunc dictus Comes vel heres ejus sine dilatione remittet nuntium suum cum litteris suis patentibus, qui loco ejus recipiet homagium ligium a dicto herede. Et dictus heres nuntio Comitis vel heredis ejus faciet homagium ligium, quod recipiet nuntius nomine Comitis. Et dabit dictus heres dicto nuntio litteras suas patentes de facto homagio, & super hoc litteras testimoniales Templi vel Hospitalis vel Patriarchae Hierosolymitani. Et haec debent fieri infra annum a morte mea vel heredis mei qui dictam terram post me tenuerit, & simili modo in perpetuum fiet herede meo vel eo qui terram tenuerit moriente, & simili modo Comite seu herede suo moriente. Mortuo autem eo qui dictam terram mihi assignatam tenuerit, si ultra mare decesserit, omnes proventus intermedij temporis per manum dicti Comitis vel ejus heredis reservabuntur, & successori meo, scilicet heredi meo, restituentur. Si autem heres meus infra annum non mitteret pro

homagio faciendo, sicut prædictum est, proven-
tus terræ essent dicti Comitis vel heredis usque
ad factum homagium. Si autem per Comitem vel
heredem ejus stare quò minus ipsi fieret homa-
gium infra annum, cum fuisset competenter re-
quisitus, nihil heredi meo deperiret, sed omnes
proventus totius temporis intermedij heredi meo
salvi essent, & salina terræ Ballivo ejusdem here-
dis mei traderetur. Nihilominus tamen cum ad
heredem meum dictus Comes vel heres ejus nun-
tium mitteret, ipsi nuntio homagium facere eo
modo quo dictum est heres meus teneretur. In-
super Ballivus heredis mei in terra dicta Comiti ju-
rabit fidelitatem se servaturum quandiu erit Balli-
vus, & de dicta terra dicto Comiti vel heredi ejus
competentia servitia se facturum quandiu heres
meus moram fecerit ultra mare. Sciendum autem
est quòd si dictus Comes decederet sine herede vel
heredibus de uxore vel uxoris, sicut supra dic-
tum est, propter ista quæ in charta ista continen-
tur mihi vel heredi meo non minueretur jus vel
augmentaretur in aliquo quin ego & heres meus
essemus in eodem puncto prosequendi jus no-
strum, si quod haberemus, in quo eramus ante
hæc omnia supradicta. Salvo doario Margarete
Comitisse Campaniæ uxoris dicti Comitis, filie
Domini Archaubaudi de Borbon, quod tale est.
Sparnacum, Virtutum, Sefannia, Cantumerula,
Pontes, Nogentum, Meriacum, Peantium, &
Castellania & pertinentiæ eorundem locorum,
Semonia, & Barbona. Salvis etiam pactioibus
initis super maritaggio dictæ Margarete pro tri-
ginta & sex milibus librarum Parisiensium in ma-
ritaggio eidem Margarete à dicto patre suo datis.
Ita tamen quòd de dicta pecunia data in maritaggio
nihil poterit capi in terra prædicta mihi assignata.
Super prædicta terræ assignatione necnon quadra-
ginta milium librarum satisfactione teneo me pro
pagata, & confiteor me gratum meum recepisse,
renuntians exceptioni terræ non assignatæ & pec-
uniæ non numeratæ & omni privilegio & auxilio
juris canonici & civilis & omni alij exceptioni quæ
posset obici contra factum hujusmodi vel præsens
instrumentum & omni penitus suffragio quod mihi
vel heredibus meis posset in hoc facto prodesse &
dicto Comiti vel heredi ejus obesse. Et sciendum
quòd post mortem meam dictus Comes dictam
terram teneret & retineret usque dum dictus heres
meus omnia supradicta laudasset & approbasset,

si heres meus requisitus nollet conventiones su-
prædictas laudare & approbare. Facta vero sunt
& dicta hæc omnia præmissa in præsentia Domini
Ludovici Dei gratia Regis Francorum illustris;
quem rogavi & rogo ut super præmissis omnibus
litteras suas patentes totam seriem istarum littera-
rum continentes & omnia supradicta confirmantes
conficiat & tradat dicto Comiti sigilli sui mun-
imine roboratas, & quòd faciat omnia supradicta
in feodis suis & Baronum Franciæ tamquam do-
minus firmiter observari, & quòd de cetero ali-
quem contra prædicta venientem non audiat, nec
in regno suo ab aliquo audiri permittat. Item
sciendum quòd carissimus Dominus meus Ludovicus
Dei gratia Rex Francorum illustris prædictum
Theobaldum Regem Navarriæ, Campaniæ & Briæ
Comitem Palatinum investivit de prædicto jure,
de quo, ut continetur superius, me in manu ipsius
devestivi secundum conventiones supradictas. In
cujus rei testimonium præsentem litteras fieri volui
sigilli mei munimine roboratas. Actum anno gra-
tiæ M C C XXXIV. mense Septembri.

*Littera Ludovici Regis de renuntiatione
Regina Cypri.*

Ludovicus Dei gratia Francorum Rex. Nove-
rint universi præsentem paginam inspecturi
quòd nobilis mulier Aleydis Regina Cyprii præ-
sentia nostra constituta quittavit carissimo consan-
guineo & fideli nostro Theobaldo Campaniæ &
Briæ Comiti Palatino omne jus quod habebat vel
dicebat se habere in comitatibus & Briæ & perti-
nentiis eorundem, & de eodem jure se devestivit
in manu nostra, & nos ad petitionem dictæ Regi-
næ investivimus de eodem jure Dominum Archem-
baudum de Borbonio nomine dicti Comitis. Salvo
hoc, quòd si dictus Comes decederet sine herede
ab ipso linea matrimoniali descendente, supradic-
ta non obessent dictæ Regiæ quin posset petere
dictos comitatus sicut poterat antè, nec propter
supradicta jus suum minueretur vel augmentaretur.
Pronuntiamus etiam quòd quando assisia duo-
rum milium librarum terræ facta dictæ
Regiæ, nos ita sicut continentur in charta dictæ
Regiæ tradita dicto Comiti faciemus scribi &
sigillari & tradi dicto Comiti. Et his omnibus su-
prædictis scriptis & sigillatis, & dicto Comiti tra-
ditis, præsentem litteras nobis reddentur. Actum
anno gratiæ M C C XXXIV. mense Septembri.

FINIS LIBRI DECIMI SEXTI.

OMISSA

OMISSA IN LIBRO DECIMO,
Addenda in fine paginæ 138.

*PRIORI PRIORATVS
sancti sepulchri de Samblersis ejusque fra-
tribus tam presentibus quam futuris regu-
larem vitam professis in perpetuum.*

*Epist. 224.
De confirma-
tione privile-
giorum.*

AD hoc universalis Ecclesiæ cura nobis à provitore omnium bonorum Deo commissa est ut religiosas diligamus personas & beneplacentes Deo religiones studeamus modis omnibus propagare. Eapropter, dilecti in Domino filij, vestris justis postulationibus clementer annuimus, & sancti Sepulchri Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar felicitis recordationis Innocentij & Alexandri prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum sub beati Petri & nostra protectione suscipimus & præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum justè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant. in quibus hæc propriis diximus vocabulis exprimenda. Villam sancti sepulchri cum Ecclesiis & omnibus decimis & justitiis ceterisque ad eam pertinentibus, annuales præbendas, sicut per litteras Trecentis Episcopi & Capituli in Ecclesia sancti Petri Trecentis vobis concessæ sunt, Ecclesiam de monte Suzanno, Capellam de Gued, Capellam de abbatia, molendinum de Gued, & quicquid habetis in territorio ejusdem villæ, tertiam partem oblationum in Ecclesia de Bulliaco, videlicet in natale Domini, in Pascha, in festivitate sancti Laurentij, & decimam in quarto anno, domum de Bulliaco cum vineis & appendiciis suis, & vineas de Lanis, Ecclesiam de Viaspero, de sancto Victore de Bonavicina, Ecclesiam de Albiniaco, & decimam in tertio anno, & minutam decimam. Ecclesiam montis Hugonis & terras ad eam pertinentes, & minutam decimam, & medietatem majoris, & censum atrij, & domum hospitalalem cum appendiciis. In Ecclesia sancti Leonis tertiam partem oblationum in Natale, in Epiphania, in Purificatione beatæ Mariæ.

Tom. II.

in Pascha, in Pentecoste, in festivitate sancti Leonis & omnium sanctorum, de oblationibus eorum qui peras accipiunt, similiter sepulturas, censum atrij, medietatem majoris & minutæ decimæ. Decimam de Redelor, Ecclesiam de Bellevilla, & eandem villam cum pertinentiis suis, & minutam decimam, & decimam totius agriculturæ vestræ. Ecclesiam de Mergi, & decimam minutam ejusdem villæ, & majorem in tertio anno, & quicquid apud eandem villam habetis. Ecclesiam de Troanno cum omnibus decimis, & tertiam partem in molendino de Mediavilla, & censum & justitiam ejusdem molendini, & quicquid apud ipsam villam habetis. In Ecclesia de Human duas partes oblationum in natale Domini, in Pascha, in festo omnium sanctorum, & minutam decimam. Ecclesiam de Villeta & censum atrij cum omnibus decimis. Demam foenicis in grangia de Vulperia, sex sextaria bladi. Minutam de Vilermis, & medietatem majoris. Secleris quartam partem majoris decimæ & minutæ, & censum atrij. In Fontanis quartam partem totius decimæ. Capellam Galonis, & justitiam ejusdem, cum omnibus decimis & pertinentiis suis. Tredecim aream domus sancti Arraldi omnino liberam, & omnem hereditatem quam idem Arraldus cum servis & ancillis cœnobio sancti sepulchri contulit liberam omnibus exclusis heredibus & sine ulla retentione, sicut in instrumento bonæ memoriæ Philippi quondam Trecentis Episcopi legitime continetur. Tredecim domum Theobaldi Archidiaconi, & aliam domum quam in foro habetis, decimam reddituum duarum nundinarum quæ sunt Tredecim in festo sancti Iohannis & in festo sancti Remigij, & decimam vini clausi Comitis Trecentis, & quatuor libras denariorum in Trecenti moneta in unoquoque anno, quæ dedit vobis Hugo Trecentis Comes. Villam de Fontanis & justitiam ejus cum pertinentiis suis. Domum Droti cum pertinentiis suis, & quicquid habetis apud alium Drotum & apud Villare. Quicquid habetis apud Sossiacum & Lintella in terris cultis sive incultis, & apud Sezanniam, & decimam vinearum vestrarum de Bulliaco & Lanis. Quicquid

P P P P P

justè acquirere poteritis dono vel emptio-
ne de casamento Trecentis Comitum, de
casamento Gaufredi de Bullepot & uxoris
sue Alaidis. Salvamentum de Fractaripa,
& quicquid apud eandem villam habetis.
Salvamentum de Calciniaco, de Mergia-
co, de Chauchiniaco, de Fontenis, de
sancto sepulcro. Vsuaria in omnibus ne-
moribus Comitum Brenensis ad omnia ne-
cessaria, à Bernardo Comite Brenensi vo-
bis concessa. Pasturas Guidonis de Peda-
niis in Expensario ad omnia necessaria, &
molendina de Espiniaco. Sanè novalium
vestrorum quæ propriis manibus aut sum-
ptibus colitis, sive de nutrimentis vestro-
rum animalium, nullus à vobis decimas
exigere vel extorquere præsumat. Prohibe-
mus itaque ut nullus terras vel possessiones
quas à vestro tenet monasterio aliis Ecele-
siis vel monasteriis in vita seu in morte con-
ferre vel ab ipso alienare absque licentia
vel assensu vestro præsumat. In parrochia-
libus verò Ecclesiis quas tenetis liceat vo-
bis sacerdotes eligere & Episcopo præsen-
tare: quibus, si idonei inventi fuerint,
Episcopus animarum curam committet,
ut de plebis quidem cura Episcopo, vo-
bis autem de temporalibus debeant res-
pondere. Sepulturam quoque ipsius loci
liberam esse decernimus, ut eorum devo-
tioni & extremæ voluntati qui se illic sepe-
liri deliberaverint, nisi fortè excommuni-
cati vel interdicti sint, nullus obstat. Sal-
va justitia illarum Ecclesiarum à quibus
mortuorum corpora assumuntur. Decer-
nimus ergo ut nulli omnino hominum li-
ceat præfatum monasterium temerè per-
turbare, aut ejus possessiones auferre, vel
ablatis retinere, minuere, seu quibuslibet
vexationibus fatigare, sed illibata omnia
& integra conserventur eorum pro quo-
rum gubernatione ac sustentatione con-
cessa sunt usibus omnimodis profutura.
Salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua
igitur in futurum ecclesiastica secularive
persona hanc nostræ constitutionis pagi-
nam sciens, contra eam temerè venire
tentaverit, secundo tertiove commonita
nisi reatum suum congrua satisfactione cor-
rexerit, potestatis honorisque sui dignita-
te careat, reamque se judicio divino exi-
stere de perpetrata iniquitate cognoscat,
& à sacratissimo corpore & sanguine Dei
& Domini redemptoris nostri Iesu Christi
aliena fiat, atque in extremo examine di-
strictæ ultimi subjaceat. Cunctis autem ei-
dem loco sua jura servantibus sit pax Do-
mini nostri Iesu Christi, quatinus & hic

fructum bonæ actionis percipiant, & apud
districtum judicem præmia æternæ pacis
inveniant. Amen.

Ego Innocentius catholicæ Ecclesiæ
Episcopus subscripsi.

Ego Iohannes Albanensis Episcopus
subscripsi.

Ego Iohannes Sabinensis Episcopus sub-
scripsi.

Ego Nicolaus Tusculanensis Episcopus
subscripsi.

Ego Guido Prænestinensis Episcopus sub-
scripsi.

Ego Hugolinus Ostiensis Episcopus
subscripsi.

Ego Iohannes tituli sancti Stephani in
Cælio monte Presbyter Cardinalis sub-
scripsi.

Ego Cynthius tituli sancti Laurentij in
Lucina Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Soffredus tituli sanctæ Praxedis
Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Cencius tituli sanctorum Iohannis
& Pauli Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Gregorius tituli sancti Vitalis Pres-
byter Cardinalis subscripsi.

Ego Petrus tituli sancti Marcelli Presby-
ter Cardinalis subscripsi.

Ego Leo tituli sanctæ crucis Presbyter
Cardinalis subscripsi.

Ego Rogerius tituli sanctæ Anastasiæ
Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Petrus sanctæ Pudencianæ tituli Pa-
storis Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Stephanus tituli sancti Chryzogni
Presbyter Cardinalis subscripsi.

Ego Gregorius tituli sancti Georgij ad
velum aureum Diaconus Card. subscripsi.

Ego Guido tituli sancti Nicolai in carce-
re Tulliano Diaconus Cardin. subscripsi.

Ego Guala tituli sanctæ Mariæ in Porti-
cu Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Gregorius tituli sancti Theodori
Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Octavianus tituli sanctorum Sergij
& Bacchi Diaconus Cardinalis subscripsi.

Ego Iohannes tituli sanctorum Cosmæ
& Damiani Diaconus Cardinalis subscripsi.

Datum Laterani per manum Iohannis
sanctæ Mariæ in Cosmidin Diaconi Car-
dinalis S. R. E. Cancellarij vi. Kalend.
Aprilis, Indictione ix. incarnationis do-
minicæ anno MCCVII. pontificatus verò
Domini Innocentij Papæ III. anno de-
cimo.

MAGISTRO ET FRATRIBVS
de Perciro.

Epist. 115.
De confirma-
tione possessio-
num.

S Olet annuere sedes apostolica piis vo-
tis & honestis petentium precibus fa-
vorem benevolam impertiri. Eapropter,
dilecti in Domino filij, vestris justis postu-
lationibus grato concurrentes assensu, de-
cimas, Ecclesias, & possessiones quas per
quadraginta annos & amplius quiete &
pacifice possedistis, auctoritate vobis apo-
stolica confirmamus, inhibentes districtis
ne quis vos super his indebitè molestare
presumat. Nulli ergo &c. inhibitionis
&c. usque incursum. Datum Laterani
11 Kal. Aprilis, pontificatus nostri anno
decimo.

CONSULIBVS ET POPVLO
Montisfessulani.

Epist. 116.
Confirmat
quandam com-
positionem.

C Vm illius locum, licet immeriti,
teneamus in terris qui discordias de-
teatatur, ne in iis quæ pro bono pacis facta
noscentur quæstionis scrupulus vel fomes
discordiæ valeat suboriri, apostolica debet
circumspectio providere. Eapropter, di-
lecti filij, vestris justis postulationibus grato
concurrentes assensu, compositionem inter
vos & carissimum filium nostrum Regem
Aragonensium pro venerabilem fratrem
nostrum Magalonensem Episcopum super
controversiis, guerris, & disensionibus
rationabiliter initam, quia sine pravitate
facta est & ab utraque parte sponte recepta
interposito juramento, ut in vestris & ejus-
dem Regis authenticis litteris plenius con-
tinetur, auctoritate apostolica confirma-
mus. Nulli ergo omnino hominum liceat
hanc paginam nostræ confirmationis infringere,
vel ei ausu temerario contraire. Si quis
autem hoc attentare presumpserit, indig-
nationem omnipotentis Dei & beatorum
Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit
incursum. Datum Laterani Idibus Aprilis,
pontificatus nostri anno decimo.

ABBATI ET CONVENTVI
Cluniacensi.

Epist. 117.
Confirmat
quandam do-
nationem.

A Vthenticum felicitis memoriæ Cle-
mentis Papæ prædecessoris nostri re-
cepimus in hæc verba. *In suis petentiam de-
sideriis dignum est nos facilem præbere assen-
sum & vota quæ à rationis tramite non dif-*

*cordant effectu prosequente complere. Eapro-
pter, dilecti in Domino filij, vestris justis postu-
lationibus grato concurrentes assensu, Capel-
lam quam in Tuscanensî civitate de concessio-
ne venerabilis fratris nostri Iohannis Tusca-
nensis Episcopi canonicè adepti estis, sicut eam
justè ac pacificè possidetis, vobis & per vos
monasterio vestro auctoritate apostolica confir-
mamus & presentis scripti patrocinio commu-
nimus, statuentes ut nulli omnino hominum li-
ceat hanc paginam nostræ confirmationis in-
fringere vel ei ausu temerario contraire. Si
quis autem hoc attentare presumpserit, in-
degnationem omnipotentis Dei & beatorum
Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit
incursum. Nos igitur presentium vobis
auctoritate concedimus ut eodem authen-
tico utamini liberè ac licenter. Datum
Laterani xvii. Kal. Iunii, pontificatus
nostri anno decimo.*

ABBATI CLVNIACENSI.

Epist. 118.
De correctione
ne monachor-
um.

A Vthenticum bonæ memoriæ Alexan-
dri Papæ prædecessoris nostri in
hunc modum nobis accepimus præsentia-
tum. *Relatum est auribus nostris quòd quid-
dam monachorum tuorum quærentes quæ sua
sunt, non quæ Iesu Christi, prioratus & obe-
dientias sibi creditas detinere interdum te re-
nuente contendunt, & monastico professionis
obliti, causa vitandæ correctionis, contra con-
stitutionem nostram in vocem appellationis
erumpunt. Vnde quoniam non ad hoc fuit ap-
pellationis remedium institutum ut per eam re-
gula monastica dissolvatur, presentibus tibi
litteris indulgemus monachos tuos sublato ap-
pellationis obstaculo secundum regulam beati
Benedicti & institutiones monasterij tui corri-
gere ac à prioratibus & aliis obedientiis, cum
causa exegerit, appellatione postposita remove-
re. Nos igitur tuis precibus inclinati, devo-
tioni tuæ presentium auctoritate conce-
dimus quatenus eodem authentico liberè
ac licenter utaris. Nulli ergo omnino
hominum liceat hanc paginam nostræ
concessionis infringere vel ei ausu temera-
rio contraire. Si quis autem hoc attentare
presumpserit, indignationem omnipoten-
tis Dei & beatorum Petri & Pauli Aposto-
lorum ejus se noverit incursum. Datum
Laterani xvii. Kal. Iunii, pontificatus
nostri anno decimo.*

Addenda pagina 593. col. 2. post epistolam Gregorij IX.

EPISTOLA HONORII III.
*de matrimonio Guillelmi de Dampetra cum
Margareta sorore Comitissæ Flandrensis.*

Honorius Episcopus servus servorum Dei dilectis filiis de Ripatorio Cisterciensis ordinis & Arremarensi Abbatibus Trecentis diocesis, & Cantori Lingonensi, salutem & apostolicam benedictionem. Ad aures nostras multorum relatione pervenit quod nobilis mulier Margareta soror dilectæ in Christo filiae nobis mulieris Comitissæ Flandrensis, quæ olim cum Bocharo de Avennis matrimonium de facto contraxit, cum de jure non posset, nunc simili modo contraxit cum alio, Vvillelmo de Donnapetra videlicet, ita proxima consanguinitatis linea sibi juncto ut secundum statutum generalis Concilij non debeat hujusmodi copula tolerari. Nolentes igitur id vel

indiscolsum relinquere vel, si verum est, sub dissimulatione transire, discretionis vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus vocatis quos propter hoc videritis evocandos, & inquisita super hoc diligentissimè veritate, si inveneritis rem taliter se habere, injungatis utrique ut se ab invicem abjurantes, nullatenus cohabitare præsumant: qui nisi vobis paruerint, in eos appellatione remota excommunicationis sententiam profertentes, & facientes eos usque ad satisfactionem condignam artius evitari, prolem; si quam ex hujusmodi copula incestuosa fortè susceperint, illegitimam publicè nuntiatis & in hereditate paterna nullo unquam tempore successuram. Quod si non omnes eis exequendis poteritis interesse, duo vestrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani xvii. Kal. Decembris, pontificatus nostri anno octavo.

Guillelmus de Dampetra erat frater Archambaldi de Borbon. Fuit autem Constabularius Campaniæ anno MCCXXX. sed non hereditarius. De matrimonio ejus cum sorore Comitissæ Flandrensis mentionem reperimus in litteris Ingerrami Domini Couciaci ad Theobaldum Comitem Campaniæ & Brie, ubi sic scriptum est: Sciatis insuper quod ipsa die quando literæ vestræ ad me venerunt, mihi verissimè dictum fuit quod Dominus Willelmus de Dampetra sororem Comitissæ Flandrensis, Dominam Hanoniæ, duxerat in uxorem. Antè porrò quàm Margaretam duceret, cogitaverat de matrimonio cum Aalaida Regina Cypri: ut patet ex sequentibus Honorij III. litteris.

Honorius Episcopus servus servorum Dei venerabilibus fratribus Senonensi Archiepiscopo & Episcopo Cathalanensi salutem & apostolicam benedictionem. Ad audientiam nostram noveritis pervedisse quod licet nobilis vir Vvillelmus de Donnapetra & carissima in Christo filia nostra illustris Regina Cypri se in eo gradu propinquitatis attingant ut secundum canonicas sanctiones nequeant matrimonialiter copulari, nihilominus tamen tractatur de contrahendo matrimonio inter eos. Cum igitur melius sit ante tempus occurrere quàm post vulneratam causam remedium implorare, vosque, in quorum provincia & diocesi terra nobilis prædicti consilii, su-

per iis investigare possitis faciliùs veritatem, fraternitati vestræ per apostolica scripta mandamus quatinus si res ita se habet, præfato nobili auctoritate nostra inhibeat publicè ac expressè ne ad hujusmodi copulam procedere aliquo modo præsumat; denuntiantes etiam quod si secus facere attentaret, nos non solum illegitimam nuntiariemus prolem ex tali conjunctione susceptam, verum etiam procederemus aliàs contra eos prout ratio postularer. Idipsum autem eidem Reginæ inhiibere ac denuntiare curetis, si fortè ad partes venerit Gallicanas. Datum Signiæ xv. Kal. Septembris, pontificatus nostri anno octavo.

FINIS TOMI SECUNDI.

INDEX